

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra preprimární a primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra preprimární a primární pedagogiky

Dětské skupiny v předškolním vzdělávání
Children's groups in preschool education

Šárka Houdková

Vedoucí bakalářské práce: doc. PaedDr. Soňa Kotátková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Dětské skupiny v předškolním vzdělávání vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, listopad 2021

Ráda bych poděkovala doc. PaedDr. Soně Kotátkové, Ph. D. za pomoc,
ochotu, cenné rady a vstřícnost při vedení mé bakalářské práce.

ANOTACE

Hlavní téma bakalářské práce je „Dětské skupiny v předškolním vzdělávání“. Cílem práce je zpracovat nejen obecnou charakteristiku vybraných zařízení, ale i fungování a přínos konkrétních dětských skupin, přiblížit denní režim, jak ho vidí učitelé a rodiče, a orientovat se v práci a činnostech pečující osoby. Práce je zaměřena na možnost výchovně vzdělávacího působení pro děti předškolního věku v dětských skupinách zastřešovaných MPSV.

Teoretická část vysvětluje termín „dětská skupina“, zabývá se historií tohoto zařízení, současným vývojem a jeho legislativním zakotvením v systému předškolního vzdělávání. Zmíněn je také vzdělávací program jednotlivých dětských skupin.

Praktická část obsahuje zjištění na základě pozorování ve čtyřech vybraných dětských skupinách. Dotazníkovým šetřením pro rodiče bylo zjišťováno, jaký pohled na toto zařízení mají a jaký přínos má pro jejich děti. Forma rozhovoru byla použita pro kvalifikované pečující osoby ve vybraných dětských skupinách. Otázky byly zaměřeny na činnosti, které s dětmi dělají, na denní režim dětské skupiny a na možnosti dalšího jejich sebevzdělávání. Pozorování v dětských skupinách bylo orientováno na složení skupiny, uspořádání denního programu, na materiální vnitřní a vnější vybavení daného zařízení.

KLÍČOVÁ SLOVA

předškolní vzdělávání, dítě v předškolním věku, všestranný fyzický a psychický rozvoj, dětská skupina, jesle, mateřská škola, plán výchovy a péče, poskytovatel, homogenní a heterogenní skupina, denní režim

ANNOTATION

The main topic of the bachelor thesis is "Children's groups in preschool education". The aim of the work is to process not only the general characteristics of individual facilities but also the functioning and contribution of specific children's groups to approach the daily routine as seen by teachers and parents and to orientate in the work and activities of the caregiver. The work is focused on the possibility of educational activities for preschool children in children's groups covered by the Ministry of Labor and Social Affairs.

The theoretical part explains the term "children's group", deals with the history of this facility, based on observations in 4 selected current developments and its legislative anchoring in the system of preschool education. It is also mentioned the educational program for individual children's groups.

The practical part contains searching for children's groups. According to the questionnaire survey for parents was found out their view of this facility and which benefit is nice for their children. The interview form was used for qualified caregivers in selected children's groups. The questions focused on the activities done with children during the daily routine of the children's group and the possibilities of their further self-education. Observations in children's groups were focused on group's the composition. the organization of the daily program, the material interior and exterior equipment.

KEYWORDS

preschool education, child in preschool age, all-round physical and mental development, children's group, nursery, kindergarten, education and care plan, provider, homogeneous and heterogeneous group, daily routine

Obsah

Úvod	7
1. Pojetí „dětské skupiny“ ve srovnání s dalšími předškolními institucemi v ČR i v zahraničí	8
1.1. Historie dětských skupin v ČR	9
1.2 Předškolní vzdělávání v zahraničí	9
1.3 Budoucnost dětských skupin	12
1.4 Mateřská škola v porovnání s dětskou skupinou	14
2. Legislativní zakotvení a provozní podklady	18
2.1 Kdo může být poskytovatelem	18
2.2 Zdroje financování	19
2.3 Podmínky pro poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.....	20
2.4 Počet dětí, pečujících osob a jejich odborná způsobilost.....	21
2.5 Otevírací doba a denní program.....	23
3. Požadavky na hygienu, bezpečnost a stravování	24
3.1 Prostorové podmínky	24
3.1.1 Šatna.....	25
3.1.2 WC, umývárna	25
3.1.3 Venkovní prostor	25
3.2 Stravování	25
4. Plán výchovy a péče	27
4.1 Struktura plánu výchovy a péče.....	27
4.1.1 Všeobecné informace o zařízení DS	27
4.1.2 Podmínky péče o dítě v dětské skupině	28
4.1.3 Organizace výchovy a péče	28

4.1.4	Formy a činnosti výchovy a péče	29
4.1.5	Charakteristika Plánu výchovy a péče	29
4.1.6	Evaluační.....	30
4.2	Principy výchovy a péče v DS	30
5.	Cíle výzkumného šetření	32
6.	Výzkumné otázky.....	32
7.	Metody výzkumu.....	32
8.	Vlastní výzkumné šetření	33
8.1	Pozorování	33
8.1.1	Celková charakteristika – náplň práce a prostory v DS.....	34
8.1.2	Shody a rozdíly ve vybraných dětských skupinách	41
8.2	Dotazník pro rodiče	45
8.2.1	Výsledek dotazníkového šetření mezi rodiči	46
8.3	Rozhovory.....	48
8.3.1	Rozhovory s pečujícími osobami v dětské skupině	49
9.	Shrnutí výsledků výzkumu ve vztahu k výzkumným otázkám	51
10.	Diskuse	54
	Závěr	56
	Literatura	58
	Elektronické zdroje.....	59
	Zákony a vyhlášky	59
	Seznam příloh.....	60

Úvod

Pro bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Dětské skupiny v předškolním vzdělávání“, a to hned z několika důvodů. V současné době je toto téma stále aktuální, neboť narůstá počet dětí mladších tří let a rodiče pro ně nemohou sehnat umístění v běžné mateřské škole. Počet jeslí určený pro tuto věkovou kategorii byl v devadesátých letech 20. století postupně snížen, a proto vláda přišla s návrhem otevřít pro ně zařízení dětských skupin (zákon č. 247/2014Sb.). Další důvod byl zcela osobní. Již čtyři roky pracuji jako kvalifikovaná pečující osoba v dětské skupině. Díky studiu na vysoké škole UK v Praze jsem měla v rámci plnění praxe možnost navštívit hned několik těchto zařízení. Ráda bych blíže zjistila, jak fungují i jiné dětské skupiny, jak se změnila současná legislativa a s ní i financování dětských skupin, ke kterému v letošním roce 2021 došlo¹. Ráda bych znala nejen názor pečujících osob, ale i rodičů na toto zařízení.

Práci jsem rozdělila na dvě části. V teoretické části se budu věnovat termínu dětská skupina, legislativnímu zakotvení, financování a vzdělávacímu programu. Praktická část je zaměřena na celkovou charakteristiku jednotlivých dětských skupin. Zaměřím se na činnosti, které kvalifikované pečující osoby s dětmi dělají, na denní režim a na další možnosti vzdělávání těchto pečujících osob. Tyto informace budu zjišťovat na základě rozhovorů. Metodu pozorování zaměřím na složení dětské skupiny, uspořádání denního programu a na zjištění materiálního vnitřního a vnějšího vybavení u čtyř dětských skupin. Kdy první DS se nacházela na okraji v Praze, a zbylé tři DS ve Středočeském kraji. V souvislosti s tím mě bude zajímat nejen názor pečujících osob, ale samozřejmě i názor rodičů. Zjištěné informace se pokusím syntetizovat, srovnat fungování a pedagogickou práci v těchto vybraných čtyřech dětských skupinách.

¹ Dostupné na <https://www.mpsv.cz/detske-skupiny/>

TEORERICKÁ ČÁST

1. Pojetí „dětské skupiny“ ve srovnání s dalšími předškolními institucemi v ČR i v zahraničí

Dětská skupina je novým typem služby. Jejím cílem není zisk, ale péče o děti předškolního věku v jiném prostředí nežli v domácím (dsmpsv.cz).

Oprailová definuje pojem dětská skupina takto: „Další místo, kde se dítě může setkávat s vrstevníky, představuje nově prosazovaná forma péče o dítě v podobě hlídací služby v dětské skupině.“ (E. Oprailová, 2016, str. 154).

Autorky Splavcová a Kropáčková ve své knize uvádějí: „Dětská skupina je jedno z nových alternativních zařízení, které poskytuje péči o dítě v raném věku. Tato služba je uváděna více jako sociální, nežli vzdělávací, jak je tomu v případě mateřských škol a hlavním úkolem pečujících osob je pouze v hlídání a péči o dítě.“ Dítě, které nemá povinné očkování, nesmí být přijato do dětské skupiny a i když dětská skupina není vyvázána z povinnosti očkování, lze toto najít v zákoně č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, §50 (Splavcová, Kropáčková, 2016).

V §2 zákona č. 247/2014 Sb. je upřesněno, že služba péče o dítě v dětské skupině poskytuje pravidelnou péči pro děti od 1 roku věku do zahájení povinné školní docházky. Docházka je v rozsahu 6 hodin denně. Některé děti samozřejmě jsou v daném zařízení déle, jelikož jejich rodiče mají delší pracovní dobu. Zařízení prostorů pro pobyt dětí v dětské skupině má podobné rysy jako domácí zázemí, aby se zde cítily lépe a bezpečněji. Je tu především snaha zaměřit se na zajištění potřeb dítěte, na jeho výchovu, rozvoj schopností, dovedností, kulturních a hygienických návyků.

Dětské skupiny v roce 2013 nahradily jesle, které byly zrušeny zákonem o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (dsmpsv.cz)

1.1. Historie dětských skupin v ČR

Inspiraci pro dětské skupiny můžeme nalézt už v jeslích, jelikož se také zaměřovaly na péči o děti do 3 let věku. V roce 2013 zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování však provoz jeslí ukončil².

„Ministerstvo práce a sociálních věcí zahájilo provoz pilotní dětské skupiny 1.7.2011. Na počátku roku 2019 bylo v celé ČR evidováno již téměř 900 dětských skupin, které navštěvuje zhruba 14 500 dětí“. Nejen u nás, ale také v zahraničí začaly vznikat zařízení podobné dětským skupinám. V roce 2014 byl schválen zákon o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině³.

V roce 2021 eviduje MPSV celkem 1 130 dětských skupin, jejichž celková kapacita je 15 013 míst. Nejvíce dětských skupin je ve Středočeském kraji (154 s celkovou kapacitou 2724 míst) a v Praze (190 s kapacitou 2 663 míst), naopak nejméně dětských skupin se nachází v Karlovarském kraji s počtem dětských skupin 8 a celkovou kapacitou 98 míst⁴.

1.2 Předškolní vzdělávání v zahraničí

Slovensko

Na Slovensku je předškolní vzdělávání začleněno do vzdělávacího systému ministerstva školství. Základem pro předškolní vzdělávání je *„Štátny vzdelávací program ISCED 0 – preprimárne vzdelávanie“*. Tento program stanoví nejen obsah předškolního vzdělávání, ale i kompetence, které si mají děti osvojit. S tím také souvisí jednotlivé výstupy. Děti do 3 let věku mohou navštěvovat *„detské jasle“* (dětské jesle) a od 3 do 6 let *„materské školy“* (mateřské školy) (Průcha, 2017).

² Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/Prirucka-pro-rodice_210x210_update-2018_nahled3_do-tisku.pdf

³ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/galleries/galerie3/FIN_REPORT_Mindbridge_MPSV_d%c4%9btsk%c3%a9_skupiny_1_7_2019.pdf

⁴ Dostupné na <http://evidence.mpsv.cz/eEDS/index.php>

Německo

Německo je spolková republika složená ze 16 zemí. Každá země má poměrně velkou míru autonomie v otázce vzdělávacího systému. Předškolní vzdělávání v Německu není však povinné a spadá pod sociální správu jednotlivých spolkových zemí. V současné době je předškolní vzdělávání zajišťováno hned několika druhy institucí (Průcha, 2017).

Průcha (2017) dále uvádí, že pro nejmenší děti do 3 let věku existují tzv. „*Krippe*“ (jesle), které fungují buď jako samostatná zařízení, nebo jako jeslové skupiny v domácím prostředí. Za nejběžnější typ je pokládána tzv. „*Kindergarten*“ (mateřská škola). Tu navštěvují děti od 3 do 6 let věku. Zřizována a financována je místními úřady, což mnohdy vede k tomu, že počet míst pro děti není dostatečný.

Dalším typem zařízení v předškolním vzdělávání jsou tzv. „*Schulkindergarten*“ (školní mateřské školy). Ty jsou určeny pro děti dosahující věku 6 let, ale pro školní docházku nejsou ještě zralé. Často bývá tento typ zařízení označován jako přípravná třída („*Vorklasse*, „*Vorschulklasse*, „*Förderklasse*“) (Průcha, 2017).

Podobným zařízením jsou tzv. přípravné třídy, které navštěvují děti již od 5 let a slouží k jejich přípravě na vstup do primární školy (Průcha, 2017).

Rakousko

Loudová - Stralczyńska (2012) uvádí, že MŠ a zařízení poskytující převážně péči o dítě spadají v Rakousku do sekce sociálního zabezpečení. V současnosti probíhá v rámci předškolní výchovy celá řada reforem. Řízení předškolní výchovy je v pravomoci jednotlivých spolkových zemí stejně tak, jako je tomu v Německu. V rámci reformy je zde například zavedena bezplatná povinná jednoletá docházka do předškolního zařízení pro 5-leté děti, a to v rozsahu 16 hodin týdně.

Péči o děti od nejranějšího věku do 3 let poskytují tzv. „*Kinderkrippe*“ (jesle). Zvláštním typem zajišťující výpomoc mezi rodinami jsou tzv. „*Tagsmutter-Tagsvater*“, jedná se o instituce rodinné denní péče. „*Kindergarten*“ (mateřská škola) jsou však určeny pro děti od 3 do 6 let věku.

Děti, které v 6 letech nejsou ještě vyžralé, mohou navštěvovat tzv. „*Vorschulstufe*“ (přípravná třída) (Průcha, 2017 a Loudová - Stralczynská, 2012)⁵.

Anglie

Průcha (2017) ve své knize Vzdělávací systémy v zahraničí uvádí, že velká část anglických dětí je včleněna již v mladším věku do předškolního vzdělávání, které je nepovinné. Od roku 2005 všechny místní úřady musí pro dítě od 3 let věku zajistit možnost návštěvy předškolního zařízení. Fungují však i zařízení pro děti od 2 let věku.

Institute předškolního vzdělávání zde jsou velmi různorodé, například „*nursery school, first school, children's centre*“. Zvláštností předškolního vzdělávání v Anglii je také to, že narostl počet dětí z neúplných rodin (většinou jsou vychovávány pouze matkou).

Belgie

Dle Průchy (2017) je Belgie považována za průkopníka institucionálního předškolního vzdělávání a péče v raném věku spadá pod Ministerstvo sociální péče, zdraví a rodiny. V současné době existuje péče o děti raného věku již od narození do 3 let věku, a to buď v tzv. „*kinderdagverblijven*“ (jesle), nebo „*onthaalouder*“ (domácí malé dětské skupiny). A existují různé alternativní typy předškolních institucí. Loudová - Stralczynská uvádí, že do mateřské školy docházejí děti od 2 let a 8 měsíců do 5 let věku.

Dánsko

Průcha (2017) uvádí, že v Dánsku lze umístit již děti od věku 26 týdnů, a to buď do „*vuggestuer*“ (jesle), nebo do domácích center. Předškolní vzdělání je nepovinné, ale hojně užívané. Děti od 2 do 6 let věku navštěvují „*børnehaver*“ (institute typu mateřské školy). Kromě toho lze využít pro předškolní vzdělávání také „*dagpleje*“ (domácí centra péče o děti). Od

⁵ Dostupné na https://karolinum.cz/data/clanek/5024/OS_1_2012_final_Loudova-Stralczynska.pdf

roku 2009 je pro všechny děti povinný jeden rok v „*børnehavsklasser*“ (přípravná třída).

Finsko

Předškolní vzdělávání je zařazeno ve Finsku pod správu Ministerstva školství. Průcha (2017) upozorňuje na to, že ve Finsku se předškolní vzdělávání a raná péče týká dětí od 1 do 7 let věku. Existují zde různé typy předškolních institucí od „*päiväkoti*“ (dětská centra podobná mateřským školám a jeslím) přes „*perhepäivähoito*“ (rodinné školky pro maximálně 4 děti) až po tzv. „předškol“, která je povinná a bezplatná pro všechny 6-leté děti a funguje buď při mateřských školách, nebo při základních školách.

1.3 Budoucnost dětských skupin

Změny v přístupu k fungování dětských skupin začaly na zasedání vlády 20. 7. 2020. Jednalo se o usnesení vlády č. 751.⁶ Byla zde projednávána novela zákona, která se týkala změny pohledu na poskytování institucionální péče o děti do tří let věku a navrhovala ji jako poskytování této péče v jeslích. (jde o změnu v novele zákona 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině připravenou MPSV). Tuto novelu by musela nejprve schválit Poslanecká sněmovna a Senát a poté podepsat i prezident ČR.

Zde jsou body dané novely:

- Přejmenování dětských skupin na jesle, které musí být i v názvu zařízení.
- Věková skupina dětí by měla být už od 6 měsíců (bývalé mikrojesle).
- Změna kvalifikace osob, které budou v těchto zařízení pečovat o děti. Omezeno na zdravotnická povolání například,

⁶ Dostupné na <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOABRTFVKTR>

všeobecná a praktická sestra, ošetřovatel, záchranář, ale také nová kvalifikace - chůva pro děti v jeslích.

- Změna státního příspěvku ze státního rozpočtu.
- Státní příspěvek se bude určovat z obsazenosti a ne dle reálné docházky.
- Rodičům, kteří budou zapojeni do trhu práce, bude vyplácen státní příspěvek.
- Aby došlo k zápisu do evidence, je nutné doložit splnění podmínek požárně-bezpečnostní normy a přehled finančního zajištění zařízení.
- Nové jsou také požadavky na denní a umělé osvětlení a na úklid a prostory v zařízení⁷.

Někteří poslanci mohli předkládat pozměňovací návrhy k dané novele. Pokud by tato novela byla schválena, tak by dětské skupiny měly (dále také DS) zaniknout do roku 2024.

Novela zákona o jeslích reaguje na zabezpečení péče o děti do 3 let věku, které zohlední i odlišné potřebné podmínky pro tuto věkovou skupinu.

Od roku 2018 probíhala úprava legislativního zakotvení DS. Bylo vytvořeno několik verzí novel. První novela, která byla navržena v roce 2018, se týkala změny v názvu dané dětské skupiny, kvalifikace pečujících osob, příspěvku na místo v DS pro dítě a příspěvku na vybudování zařízení. Toto projednání však nebylo odsouhlaseno, a proto následovala druhá verze úpravy novely, a to na podzim roku 2019. V tomto roce se projednávalo přejmenování dětských skupin na mikrojesle. Hlavní financování mělo být zajištěno ze státního rozpočtu a na případném „dofinancování“ se měl podílet zřizovatel. Další z možností měly být i příspěvky od rodičů. Ani tato novela neprošla, a proto v roce 2020 byla předložena další novela⁸.

⁷ Dostupné na <https://mojedetskaskupina.cz/zakon-o-poskytovani-sluzby-pece-o-dite-v-jeslich-na-programu-vlady-20-cervence/>

⁸ Dostupné na <https://mojedetskaskupina.cz/zakon-o-poskytovani-sluzby-pece-o-dite-v-jeslich-na-programu-vlady-20-cervence/>

Poslanecká sněmovna tuto poslední novelu schválila 28. 7. 2021 a prezident podepsal 29. 8. 2021. Novela zákona o dětských skupinách má účinnost od 1. 10. 2021

Hlavní body této novely jsou:

- Dané zařízení musí mít v názvu „dětská skupina“.
- Služba se může poskytovat už pro děti od 6 měsíců.
- Změna kvalifikace pro pečující osoby. Od 1. 7. 2022 musí být v dětské skupině alespoň 1 osoba, která bude mít kvalifikaci zdravotnickou nebo kurz „Chůva pro děti v dětské skupině“.
- Změna je také ve financování. Skončily dotace od Evropského sociálního fondu a provoz bude financován ze státního rozpočtu. Dětské skupiny získají účelově cílený a vázaný nárokový příspěvek na svůj provoz⁹.

1.4 Mateřská škola v porovnání s dětskou skupinou

Mateřská škola

Mateřské školy spadají pod MŠMT (Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy). Zákon, který legislativně zakotvuje jejich fungování, je školský zákon č. 561/2004Sb o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Jsou zřizovány krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

Opravilová E. (2016) uvedla, že mateřské školy mají vzdělávací funkci. *„Mateřské školy jako první mezi školskými stupni dostaly ve školním roce 2003/2004 k ověření návrh sjednocujícího vzdělávacího programu (od roku 2004 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, dále RVP PV). Tento program znamenal důležitý krok české mateřské školy k nové orientaci*

⁹ Dostupné na <https://mojedetskaskupina.cz/novela-zakona-srpen-2021/>

předškolního vzdělávání. Přijetím RVP PV získaly mateřské školy před ostatními stupni určitý náskok v uskutečňování změn obsahu i metod předškolního vzdělávání.“ (Opravilová, E., 2016, str. 54).

Mateřské školy jsou především určené pro děti od 3 do 6 let věku dítěte. Třída může být homogenní nebo heterogenní. Nejvyšší počet dětí ve třídě je 24, ale je možnost mít výjimku od zřizovatele až na 28 dětí. O děti v mateřské škole se starají 2 pedagogičtí pracovníci, kteří se vystřídají během dne. Každá mateřská škola si tvoří svůj vlastní školní vzdělávací program, ve kterém se nachází integrované bloky, podle kterých společně pracují. Povinný předškolní rok v mateřské škole je u nás od začátku školního roku 2017. Ty děti, které dovrší v září 5 let, musí absolvovat poslední rok jako předškoláci v mateřské škole. Děti, kterým budou 4 roky, mají nárok na přednostní přijetí do MŠ.

MŠMT uvádí „*Organizace vzdělávání a plánování činností v mateřské škole má vycházet z potřeb a zájmů dětí, vyhovovat jejich individuálním vzdělávacím potřebám a možnostem.*“.

„Česká školní inspekce získává a analyzuje informace o vzdělávání v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách, ale také ve školských zařízeních (např. školní jídelny, domovy mládeže) zapsaných do školského rejstříku. Česká školní inspekce zjišťuje a hodnotí podmínky, průběh a výsledky vzdělávání podle příslušných školních vzdělávacích programů a akreditovaných vzdělávacích programů, ale také s ohledem na naplnění školního vzdělávacího programu a jeho souladu s právními předpisy a rámcovým vzdělávacím programem.“¹⁰

Dětská skupina

Zařízení dětských skupin jsou řízena a kontrolována MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí). Hlavní zákon, kterým se tato služba

¹⁰ Dostupné na <https://www.csicr.cz/cz/Zakladni-informace/Zalozeni-a-cinnost-Ceske-skolni-inspekce>

řídí, vychází ze zákona č. 247/2014 Sb. Jde o zákon o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Tato služba je zřizována obcí, krajem, zaměstnavatelem, nestátní neziskovou organizací a jiné.

Opravilová uvádí, že dalším místem, kde se děti mohou potkávat s ostatními dětmi, je právě dětská skupina, která má podobu „hlídací služby“, tudíž má funkci pečovatelskou nebo-li výchovnou. *„Cílem tohoto záměru je zvýšit místní a cenově dostupnou péči o děti od jednoho roku do zahájení povinné školní docházky zavedením nové služby hlídání a péče o dítě v dětské skupině.“* (Opravilová E., 2016, str. 154)

Průcha také uvádí, že: *„Dětské skupiny nemusejí splňovat podmínky jako mateřská škola, protože se nejedná o vzdělávací instituci. Jejich zařízení je tedy mnohem méně náročné a je levnější.“* (Průcha, 2017)

Zde mohou být děti od 1 roku do zahájení povinné školní docházky. Ve třídě může být maximálně 24 dětí, ale většinou jsou skupinky o 12 dětech.

MPSV ve své příručce (2019) o dětských skupinách pro rodiče uvádí, jaká jsou pozitiva této služby:

- **Větší flexibilita** – Pracovní doba je většinou nastavena, aby vyhovovala pracovní době rodičů.
- **Lepší dostupnost** – Snaha mít větší počet menších skupin na více místech. Organizačně a finančně je dětská skupina méně náročná a více dostupná pro rodiče.
- **Menší finanční náročnost** – Tato služba není poskytována za účelem zisku. Získává se z dotace Evropského sociálního fondu, která pokrývá náklady na péči, ale i přesto rodiče hradí částečně docházku svého dítěte. Od roku 2021 je financování DS ze státního rozpočtu. Mohou uplatnit slevu na dani.

- **Individuálnější přístup** — Jelikož dětská skupina má zpravidla menší počet dětí, je zde možnost individuálnějšímu přístupu k dítěti¹¹.

¹¹ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/Prirucka-pro-rodice_210x210_update-2018_nahled3_do-tisku.pdf

2. Legislativní zakotvení a provozní podklady

Podmínky založení a provozu dětské skupiny stanovuje zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů (v aktuálním znění novely zákona č. 127/2015 Sb., č. 65/2017 Sb. a č. 183/2017 Sb.).

2.1 Kdo může být poskytovatelem

Rozlišují se dva typy dětských skupin (dále také DS), které mohou být zřizovány. První typ je podnikový a druhý je veřejný.

Podnikovým typem se rozumí poskytovatel, kterým je buď právnická, nebo fyzická osoba, organizační složka státu poskytující službu pro děti svých zaměstnancům, ale zároveň může poskytovat službu zaměstnancům jiného cizího zaměstnavatele. V tomto případě musí být podepsána s daným zaměstnavatelem písemná dohoda. Ve vnitřních pravidlech přijímání do dětské skupiny je nutné určit, jaký nárok (počet míst, přednostní umístění) na přijetí mají děti vlastních zaměstnanců a děti cizího zaměstnavatele.

Veřejnou dětskou skupinu mohou poskytovat tyto subjekty:

- **Ústavy** (poskytování služby v souladu s jejich zakládací listinou)
- **Územní samosprávy** (obce, kraje) a jimi založené právnické osoby (příspěvková organizace,...)
- **Vysoké školy**
- **Spolky** (pouze s jejich stanovami)
- **Nadace a nadační fondy**
- **Právnické osoby** registrované nebo evidované dle zákona o církvi a náboženských společnostech (pouze v souladu s jejich činností)

- **Nestátní neziskové organizace** (musí být v souladu se zakládající listinou nebo s jejich stanovami, či obdobným dokumentem)¹².

Autoři Pilík, Kostková, Ventluková (2017) komentují ustanovení a vymezení okruhu poskytovatelů služby péče o dítě v dětské skupině a uvádějí, jak mohou tuto službu regulovat nejen rodiče ke svému pracovnímu životu, ale také i jiné osoby, které tuto službu mohou také využívat

2.2 Zdroje financování

MPSV uvádí, že služba péče o dítě v DS je neziskovou činností. Potřebné finance se mohou lišit například ve velikosti zařízení, počtu dětí, personálního zajištění a jiných nákladů. Dětská skupina nesmí mít žádný zisk, jejich veškeré příjmy se musí doložit danou fakturou (nové hračky, mzda personálu, nákup vybavení, stravování, výlety apod.). Zákon 247/2014 Sb. stanovuje, že služba je poskytována bez úhrady nákladů nebo jen s částečnou či plnou úhradou nákladů. Poskytovatel je povinen stanovit kritéria, na jejichž základě je určena výše úhrady nákladů pro rodiče. Je zde povinnost, že účetní musí vést záznamy týkající se poskytování služby o dítě v dětské skupině odděleně od jiných účetních záznamů dané organizace.

Rodiče zde také mohou využít slevu na dani za dítěte, které je umístěné do předškolního zařízení (v tomto případě do dětské skupiny). Nárok na slevu je za kalendářní měsíc a na počátku docházky musí rodiče splňovat podmínku, že tzv. vyživované dítě žije s poplatníkem v jedné společné domácnosti. Pokud ale dítě vyživuje více rodičů, což znamená matka i otec, tak si daňové zvýhodnění může uplatnit pouze jeden z nich. Jednou z méně známých možností je, že daňové zvýhodnění na dítě mohou uplatnit babička, dědeček, a to pokud rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli toto zvýhodnění uplatnit a pokud prarodiče takové příjmy mají. Další možností je uplatnit

¹² Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publicace_metodika_pr_o_poskytovatele_2019.pdf

daňovou slevu pouze za umístění dítěte do předškolního zařízení. Rodiče mají možnost uplatnit obě tyto daňové slevy najednou¹³.

Finančními záležitostmi se zabývá i usnesení Poslanecké sněmovny, 29. 6. 2018 v němž je uvedeno: *"Poslanecká sněmovna konstatuje, že se dětské skupiny (dle zákona číslo 247/2014 Sb.) osvědčily jako doplněk mateřských škol v péči o předškolní děti. Po roce 2020 skončí příslušné projekty operačního programu evropských fondů řízeného Ministerstvem práce a sociálních věcí. Proto Sněmovna vyzývá vládu k přípravě zahrnutí stávající funkční podoby dětských skupin do financování z národních zdrojů po roce 2020. Zároveň žádá vládu o přípravu modelu financování mateřských škol tak, aby byly narovnány podmínky pro provoz mateřských škol s podmínkami pro dětské skupiny."*¹⁴

2.3 Podmínky pro poskytování služby péče o dítě v dětské skupině

Podmínky pro poskytovatele služby péče o dítě v dětské skupině nalezneme v zákoně 247/2014 Sb., §5 v odstavci č. 5, kde se uvádí, že podmínkou je zápis fyzické nebo právnické osoby do evidence poskytovatelů. Dotyčný musí být plnoletý, svéprávný a bezúhonný. Musí mít vlastnické nebo jiné právo k užívání objektu nebo prostor, v nichž bude poskytována služba péče o dítě v dětské skupině. Poskytovatel musí také zajistit technické, stavební a hygienické požadavky jak na prostory, tak na provoz dané služby. Pečující osoba musí dosahovat odborné způsobilosti a být zdravotně způsobilá. Při posuzování zdravotní způsobilosti se postupuje podle právních

¹³ Metodika pro poskytovatele dětských skupin k auditu značky kvality. Praha MPSV, 2019. ISBN 978-80-74210-9.

¹⁴ Dostupné na <https://mojedetskaskupina.cz/podpora-detskyh-skupin-po-roce-2020-hlasovani-snemovny>

předpisů o pracovně lékařských službách. Bezúhonnost můžeme doložit v elektronické podobě a to výpisem z evidence Rejstříku trestů.

Školský zákon z roku 2004 uvádí v § 34b, Individuální vzdělávání dítěte, že lze v některých odůvodněných případech domluvit se zařízením individuální vzdělávání.

Pokud se rodič rozhodne nechat své dítě i nadále v dětské skupině, přestože má plnit povinný školní rok v mateřské škole, je nutné oznámit danou informaci vedení mateřské školy. Zákonný zástupce předloží písemně vyhotovenou žádost v době zápisu o prodloužení doby pobytu dítěte v daném zařízení, nejpozději však do konce května. Rodič musí zajistit, aby dítě docházelo pravidelně na přezkoušení do mateřské školy. Ověřují si zde očekávané výstupy dítěte v jednotlivých oblastech Rámcového vzdělávacího programu. Mateřská škola může zákonnému zástupci dítěte doporučit popřípadě jiný postup při vzdělávacím procesu či návštěvu školské poradny, pro posouzení školní zralosti a připravenosti¹⁵.

2.4 Počet dětí, pečujících osob a jejich odborná způsobilost

Poskytovatel může věkové rozmezí dětí v dané dětské skupině stanovit sám. Většina dětských skupin je věkově smíšená, což je pro děti lepší, protože mohou starší děti pomoci mladším, například při sebeobsluze či jiných aktivitách. Vzájemně se tak učí spolupráci a trpělivosti. Novela školského zákona (2014) dovoluje i jiný způsob plnění předškolního vzdělávání, a to tím, že musí být vytvořeno individuální vzdělávání a mít zajištěné místo ve spádové mateřské školce, kam dítě chodí na přezkoušení. Většina dětských skupin přijímá děti okolo 2 let. V dětské skupině může být maximálně 24 dětí, ale většina dětských skupin je menší (do 12 dětí). Poskytovatel se snaží vyjít vstříc rodičům v délce pobytu, a proto jim může nabídnout také tzv. sdílená místa, kdy mohou děti navštěvovat zařízení buď

¹⁵ Dostupné na <https://mojedetskaskupina.cz/individualni-vzdelavani-ditete-ramci-povinneho-predskolniho-vzdelavani-detske-skupine/>

některé dopoledne, nebo odpoledne. O děti se starají pečující osoby. Jedna pečující osoba má na starosti 6 dětí ve třídě. Pokud skupinu tvoří 7 až 24 dětí musí zde být 2 pečující osoby. V případě, že se v dětské skupině nachází dítě, které je mladší dvou let, a počet skupiny je od 13 do 24 dětí, musí být přítomny tři pečující osoby. Některé dětské skupiny zaměstnávají další personál související s chodem této skupiny, např. údržbáře, kuchařku¹⁶.

Odbornou způsobilost pečujících osob stanovuje zákon č.247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, §5 odst. 5:

- Odborná způsobilost k výkonu povolání všeobecné zdravotní sestry, zdravotního asistenta, ošetřovatele,
- Odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka nebo odbornou způsobilost pracovníka v sociálních službách
- Odborná kvalifikace učitele mateřské školy, učitele prvního stupně základní školy nebo vychovatele
- Profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky
- Způsobilost k výkonu povolání lékaře

Autoři Pilík, Kostková, Ventluková (2017) uvádějí, že je zakotveno pravidlo, dle něhož je poskytovatel povinen při daném počtu pečujících osob zohlednit, jaký je zdravotní stav dětí, délka pobytu dětí v dětské skupině a jejich věk. Pokud je dětská skupina o 6 dětech, respektive 12 dětech, tak zákon věk dětí nezohledňuje. Pokud ale je od 13 dětí výše, zvyšuje se počet pečujících osob v případě, že se v dětské skupině nachází alespoň jedno dítě, které je mladší dvou let.

¹⁶ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publicace_metodika_pr_o_poskytovatele_2019.pdf

2.5 Otevírací doba a denní program

Otevírací dobu si každá dětská skupina volí sama podle svých možností a podle potřeb rodičů (vše je založeno na vzájemné domluvě). Poskytovatel musí mít otevřené zařízení nejméně 6 hodin denně.

V dětské skupině se snaží o všestranný rozvoj jedince, zajištění fyzických a psychických potřeb, samoobslužné činnosti. Důležité je vypracování plánu výchovy a péče, kterým se řídí každá dětská skupina. Výchovný plán má více možností a „volnou ruku“ při jeho vytvoření.

Jedna z výhod, kterou dětská skupina má, je její flexibilita a jistá časová „volnost“ v požadavcích na denní docházku. Poskytovatel o celkovém provozu dětské skupiny rozhoduje sám, záleží na tom, jaká pravidla si zde určí. Je snahou provozovatele vycházet vstříc rodičům. Ti si mohou vybírat, zda své dítě dají do dětské skupiny na celý den nebo pouze na nějakou část dne (dopoledne, odpoledne)¹⁷.

¹⁷ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publikace_metodika_pr_o_poskytovatele_2019.pdf

3. Požadavky na hygienu, bezpečnost a stravování

Hygienické a technické požadavky pro dětskou skupinu můžeme najít v zákoně 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ale také ve vyhláškách č. 281/2014 Sb., která se týká DS s počtem do 12 dětí. Vyhláška č. 410/2005 Sb. je určena pro DS s počtem více jak 12 dětí. Poskytovatel se musí řídit předpisy a normami plynoucími z tohoto zákona. Je nutné tedy zajistit bezpečný prostor, aby nedošlo k ohrožení zdraví či života dětí. Důležité je čisté ovzduší v zařízení, klidné a ne příliš hlučné prostředí. Dále musí poskytovatel zajistit venkovní prostory pro děti, denní místnost jak pro hraní a jednotlivé činnosti, tak i pro odpočinek dětí, šatnu, technickou místnost a skříň nebo úložný prostor na prádlo.

Technické požadavky jsou stanoveny vyhláškou č. 268/2009 Sb., služba může být tedy zřízena v prostorách, které mají označení bytu, pobytovou nebo obytnou místností.

3.1 Prostorové podmínky

Prostorové podmínky jsou zpracovány ve vyhlášce č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. Prostor pro dětskou skupinu musí umožnit výuku a volnou hru pro děti. Měla by se zde také nacházet místnost, která bude sloužit pro odpočinek dětí a místnost pro osobní hygienu. Plocha na jedno dítě činní nejméně 4m², jedná se o hernu, denní místnost a ložnici, ale pokud plocha není stavebně oddělena, musí plocha činit 3m² na jedno dítě. Pozemek okolo zařízení musí být oplocen z důvodu ochrany zdraví a musí být zajištěna bezpečnost dětí.

Dle vyhlášky č. 281/2014 Sb., musí poskytovatel zajistit dostatečné venkovní prostory pro pobyt a hry dětí nebo dostupnost veřejného hřiště či návštěvy přírody. Musí zde být vyčleněna místnost s hračkami, pomůckami, nábytkem, který odpovídá věku a skupině do 12 dětí. Plocha denní místnosti by v tomto případě měla být 3m² na jedno dítě.

3.1.1 Šatna

Poskytovatel musí vyčlenit dětem prostor, kam si mohou odkládat svůj oděv, obuv a osobní věci.

3.1.2 WC, umývárna

Každá dětská skupina by pro děti měla mít místnost, kam si děti mohou dojit na WC či umýt ruce. Dle vyhlášky č. 281/2014 Sb. je stanoveno, že na 4 děti je 1 záchod, 1 umyvadlo, 1 sprcha. Pokud je dětská skupina větší, musí zde být 2 dětské záchody, 2 umyvadla. U dětí mladších 3 let musí zařízení zajistit odpovídající počet dětských nočníků. Místnost musí být navíc vybavena přebalovacím pultem a odpadkovým košem pro pleny. Nezbytnou součástí je vybavení místnosti toaletním papírem, mýdlem v dávkovači. Děti mají mít možnost osušit si ruce, například ručníkem. Každé dítě má svůj ručník. Ručníky by se neměly vzájemně dotýkat.

3.1.3 Venkovní prostor

Nejenže má poskytovatel možnost využít vnitřní prostory dětské skupiny, ale také venkovní prostory. Může se jednat například o park, les, veřejná dětská hřiště. Vždy je však nutné samozřejmě dbát na zdraví a bezpečnost dětí a vybírat místa vhodná dle jejich věku a schopností. Hlavním cílem pro děti při pobytu venku je snaha poznat okolí dané dětské skupiny a krásu přírody¹⁸.

3.2 Stravování

Stravování dětských skupin je poskytováno dle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů, ve znění

¹⁸ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publikace_metodika_pr_o_poskytovatele_2019.pdf

pozdějších předpisů. Dětská skupina nemá za povinnost dodržovat spotřební koš¹⁹ a podobné zásady jako školní jídelna. Jídlo musí být kvalitní a pestré s ohledem na věk a případné alergie. Poskytovatel není povinen poskytnout stravovací službu, pouze ji zajistit i s pitným režimem. O způsobu stravování a finanční úhradě je dohoda ve smlouvě, kterou rodič odevzdává společně s přihláškou. Každá dětská skupina má zpracovanou vlastní příručku, která je HACCP – systém preventivních opatření, který udává podmínky pro přepravu, zpracování, skladování jídla. Každá osoba, která jakkoli manipuluje s jídlem v dětské skupině, musí znát základní hygienické minimum a být držitelem potravinářského průkazu. Je zde několik možností, jak zajistit stravování v dětské skupině.

Jídlo z domova - Zde může rodič přinést jídlo dítěti z domova na daný den, tzn. hlavní jídlo a dvě svačiny dle pobytu dítěte. Poskytovatel zde zajistí pouze dobrou hygienickou manipulaci s přineseným jídlem.

Dovážené jídlo – Touto variantou se rozumí, že jídlo bude poskytovatel odebírat od dodavatele, například školní jídelna, vývařovna, atd. Jídla jsou převážena v teplém stavu, pouze je zde nutnost hlídat teplotu daného jídla. Pokud jídlo tuto teplotu po příjezdu nedosahuje, je nutné, aby pečující osoba ohřála na požadovaný stupeň daný pokrm. Zde musí poskytovatel řešit s rodičem úhradu za stravování. Musí být uvedeno ve smlouvě o poskytování služby.

Vlastní kuchyň – Tato varianta je pro provozovatele náročnější jak finančně, tak ale i časově. Na poskytovatele jsou zde kladeny větší nároky ze strany hygienických zásad. Nutno je vše zpočátku konzultovat s Krajskou hygienickou stanicí, aby byly dodrženy všechny normy, směrnice a hygienické předpisy.

¹⁹ Spotřební koš stanovuje, jaké výživové podmínky musejí splňovat jídla, která jsou podávána dětem. Jsou zde dané potraviny, které spadají do spotřebního koše a jaká je jejich spotřeba. Podle tohoto se dané normy dodržují. (www.jidelny.cz)

4. Plán výchovy a péče

Zákon 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů v §10 (2) uvádí, že poskytovatel je povinen připravit a zajistit dodržování Plánu výchovy a péče o dítě, rozvíjet schopnosti, kulturní a hygienické návyky a formovat osobnost dítěte z hlediska jeho psychického, fyzického vývoje.

Účelem toho plánu je snaha napodobit rámcový vzdělávací program. Jde zde o efektivitu práce s dětmi. Dětská skupina je nejen výchovným zařízením, ale snaží se také plánovat aktivity či řízené činnosti. Součástí každého plánu je evaluace, která slouží k hodnocení vytyčených cílů. Plán výchovy je veřejný dokument, který nalezneme jak v dětské skupině, tak ale i na webových stránkách každé DS²⁰.

4.1 Struktura Plánu výchovy a péče

Plán výchovy a péče by měl být jasný, srozumitelný a obsahovat dostatečné informace, ale zároveň by měl napomáhat pečujícím osobám v jejich práci.

4.1.1 Všeobecné informace o zařízení DS

Tato kapitola by měla obsahovat základní informace o dané dětské skupině:

- **identifikační údaje** – autor PVP, časové vymezení platnosti plánu výchovy a péče
- **charakteristika DS** – datum vzniku, zakladatel, kapacita dětí,
- **specifika DS**

²⁰ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publicace_metodika_pr_o_poskytovatele_2019.pdf

4.1.2 Podmínky péče o dítě v dětské skupině

Každá dětská skupina si v rámci svých vnitřních pravidel stanovuje tyto podmínky péče o dítě:

- **Věcné podmínky** – Do této části patří vnitřní a vnější zařízení prostorů a jejich vybavení, ve kterém se děti pohybují (nábytek, hračky, venkovní prostor, atd).
- **Životospráva** – Tato kapitola odkazuje na stravování, pitný režim a na individuální potřebu dítěte a hygienu.
- **Psychosociální podmínky** – Zde je uveden přístup k dětem ze strany zaměstnanců, rodičů, jsou zde zmíněna dětská práva a povinnosti, aby dětem poskytly pocit bezpečí.
- **Partnerství** – Nutná je spolupráce s rodiči, s obcemi, popřípadě s jinými dětskými skupinami či podobnými zařízeními.

Pokud se jedná o věkově různorodou skupinu, jsou zde uvedeny i odlišné podmínky pro tyto věkové kategorie dětí²¹.

4.1.3 Organizace výchovy a péče

Tato kapitola je zaměřena na popis průběhu běžného dne v dětské skupině, na organizační strukturu a personální obsazení. Vychází z těchto bodů, které jsou uvedeny:

- **Časový režim** – Popis a obsah aktivit, které se s dětmi dělají.
- **Způsob práce** – Zda se jedná o homogenní či heterogenní třídu. Organizace vedení a časová náročnost aktivit.
- **Řízení dětské skupiny** – Vedení dětské skupiny, organizační struktura a kompetence daného zařízení. Důležitá je také

²¹ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publicace_metodika_pr_o_poskytovatele_2019.pdf

komunikace mezi zaměstnanci, informovanost rodičů, ale i široké veřejnosti o existenci a činnostech dětských skupin

- **Personální zajištění** – Personální obsazení a jeho kvalifikace, rozšiřující vzdělávání v daném oboru²².

4.1.4 Formy a činnosti výchovy a péče

Denní řád třídy je velmi flexibilní, jelikož musíme dbát na individuální potřeby dítěte. Důležité je střídání řízených aktivit s volnočasovými. Nutné je také zařadit chvilku odpočinku. Dítě se v daném prostředí musí cítit bezpečně a jistě. Pokud dítě dopředu ví, co ho ten den čeká, lépe se adaptuje. Přispívá to k jeho duševní pohodě, spokojenosti a dobrému psychickému vývoji. Před jednotlivými aktivitami je třeba dětem pečlivě vysvětlit pravidla s ohledem na jejich věk.

4.1.5 Charakteristika Plánu výchovy a péče

Nejdříve je třeba v Plánu výchovy a péče stanovit tyto hlavní cíle:

- *rozvoj schopností dítěte*
- *rozvoj kulturních a společenských návyků*
- *rozvoj hygienických návyků*
- *formováním osobnosti dítěte“*²³

Poté je třeba stanovit jednotlivé oblasti výchovy a péče a k nim příslušné kompetence, které by mělo dítě získat. Nesmíme však opomenout věková specifika dětí.

Plán výchovy a péče je třeba dobře zpracovat do integrovaných bloků, které můžeme dále rozčlenit do jednotlivých témat. Pro každý měsíc zvolíme jeden integrovaný blok a do něj zapracujeme po týdnech konkrétní témata a

²² Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publicace_metodika_pro_poskytovatele_2019.pdf

²³ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publicace_metodika_pro_poskytovatele_2019.pdf

dané činnosti. K tomu můžeme například použít rozčlenění roku na roční období a s tím spojené svátky, např. Vánoce, Velikonoce. Aktivita související s daným tématem by opět měly být přizpůsobeny věku a schopnostem dětí, a to i těm, kteří DS nenavštěvují pravidelně každý den. S Plánem výchovy a péče souvisí i hodnocení jak se práce dětem dařila. Co se povedlo a co se naopak nedařilo.

4.1.6 Evaluace

Nedílnou součástí každého Plánu výchovy a péče pro dětskou skupinu je průběžná evaluace (hodnocení). Ta nám umožňuje zkvalitnit poskytovanou péči. Je však nutné pro ni předem nastavit hodnotící kritéria. Evaluaci lze doplnit i o tzv. autoevaluaci (sebehodnocení). Evaluace však má vést k lepší motivaci zaměstnanců, neměla by se v ní odrážet finanční stránka. Velmi důležitá je také zpětná vazba od rodičů, jejichž děti danou dětskou skupinu navštěvují. To lze zjistit na základě individuálních rozhovorů či za pomoci dotazníkového šetření. Hodnocení a sebehodnocení může pozitivně přispět k dalšímu rozvoji dětské skupiny a ke spokojenosti nejen dětí, ale i jejich rodičů.

4.2 Principy výchovy a péče v DS

Každý plán by měl obsahovat určité výchovné principy, kterými by se dětská skupina měla řídit:

- **Vývojový princip** – Každé z dětí se vyvíjí jiným způsobem, a proto je dobré tento vývoj zohlednit a přizpůsobovat mu činnosti, aktivity, pomůcky a metody.
- **Princip individuálního přístupu** – Je důležité respektovat schopnosti, dovednosti a potřeby každého jedince a i jedince se specifickými potřebami. Individuální plán není nutný vytvořit pro dítě v dětské skupině, ale pokud je vytvořen, umožní nejen učiteli, ale i rodičům lepší zpětnou vazbu o vývoji daného dítěte.
- **Princip komplexního rozvoje dítěte** – Personál by se měl dítě snažit rozvíjet všeobecně, ne pouze jednostranně.

- **Princip bezpečného prostředí** – Každé z dětí chce mít pocit jistoty a bezpečí. Je dobré držet se daného programu či pravidelnosti aktivit, jelikož děti vědí, co mohou očekávat.
- **Princip otevřenosti a spolupráce s rodinou** – Jedním z nejdůležitějších principů je dobrá komunikace s rodiči. Plán výchovy dětské skupiny dobře přiblíží práci a přístup k dětem²⁴.

²⁴ Dostupné na http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publicace_metodika_pr_o_poskytovatele_2019.pdf

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5. Cíle výzkumného šetření

- a) Zorientovat se v denním režimu a podmínkách vybraných dětských skupin a porovnat je (shody, rozdíly).
- b) Zorientovat se v práci a činnostech pedagoga v dětských skupinách.
- c) Zjistit názory pedagogů na dětské skupiny.
- d) Zjistit názory rodičů na vybranou dětskou skupinu

6. Výzkumné otázky

- 1. Jak je uspořádaný denní program v dětských skupinách?
- 2. V čem jsou shody a rozdíly ve vybraných dětských skupinách?
- 3. Jaká je náplň práce pedagoga v dětských skupinách?
- 4. Jak vnímají fungování a přínos dětských skupin pedagogové?
- 5. Jak vnímají fungování a přínos dětských skupin rodiče?

7. Metody výzkumu

Jednou z nejdůležitějších výzkumných metod v této práci byla metoda pozorování – přímé, nezúčastněné, které jsem uplatnila při běžném denním chodu jednotlivých dětských skupin.

Další důležitou metodou byl rozhovor vedený s pedagogickými pracovníky zvolených zařízení. Jednalo se o řízený rozhovor s připravenými otevřenými otázkami, který byl zaměřen na získání informací o činnostech jednotlivých pedagogů, na zjištění přínosu dětských skupin a práci v nich.

Poslední použitou výzkumnou metodou byl dotazník určený pro rodiče jednotlivých dětí navštěvujících dětskou skupinu. Jeho cílem bylo zjistit spokojenost rodičů s vybranou dětskou skupinou, s jejím programem, s vnitřním a i vnějším zázemím na základě jejich vlastních zkušeností.

8. Vlastní výzkumné šetření

Vlastní výzkumné šetření probíhalo ve čtyřech vybraných dětských skupinách formou pozorování, rozhovoru a dotazníku. První dětská skupina se nacházela přímo v Praze (DS-A), zbylé tři dětské skupiny ve Středočeském kraji (DS-B, DS-C, DS-D).

8.1 Pozorování

Pozorování jsem realizovala ve vybraných čtyřech dětských skupinách. Tato metoda se vztahuje k ověřování 1. cíle a objasnění 1. a 2. výzkumné otázky. Proces pozorování bude vycházet z metodiky pro poskytovatele dětských skupin k auditu značky kvality Plánu výchovy a péče (2014). Zaměřila jsem se na tyto oblasti:

- charakteristika dětské skupiny
- upřádání denního programu a jednotlivé aktivity
- vnitřní prostorové uspořádání a vybavení
- vnější prostorové upřádání a vybavení

(Připravila jsem tabulku pro pozorování, viz *příloha č. 1*)

První pozorování bylo uskutečněno v dětské skupině A před uzavření dětských skupin (únor 2021) z důvodu Covid-19. Zbylé dětské skupiny (B, C, D) jsem navštívila v červnu 2021.

V každé dětské skupině jsem strávila jeden celý den (příchod, dětské činnosti a záměrné činnosti pečujících osob s odbornou kvalifikací, dopolední svačina, oběd, odpolední svačina). Pozorování bylo přímé a nezúčastněné. Centrem pozorování byla jak práce pedagogů, tak aktivity jednotlivých dětí. Zajímalo mne také celkové rozvržení dne. Vnitřní i vnější uspořádání prostorů a jejich vybavení.

8.1.1 Celková charakteristika – náplň práce a prostory v DS

Náplň práce a prostory v DS A

První sledovaná dětská skupina se nachází v klidné části na okraji Prahy v rodinném domě (*obrázek č. 1*). Jedná se o jednu heterogenní skupinu dětí ve věku od 18 měsíců do 4 let věku dítěte. Celkově je přihlášeno 21 dětí – 12 dívek a 9 chlapců. V den, kdy jsem realizovala pozorování, bylo 10 přítomných dětí ve věku 2 – 4 roky. Denní kapacita bývá 12 dětí. Z toho plyne, že ne všechny děti navštěvují tuto skupinu každý den. Je zde zaměstnáno 5 kvalifikovaných pečujících osob (2 učitelky mají pedagogické vzdělání a 3 absolvovaly kurz pro chůvy).

Denní program vychází z Třídního plánu výchovy a péče, který je zpracovaný na jednotlivé tematické celky. Ty se dále ještě dělí do bloků. Tyto bloky připravuje společně všech 5 kvalifikovaných pečujících osob. Rozpracovávají je na jednotlivé týdenní a denní aktivity. V době mé návštěvy probírali téma Já a moje tělo. Tento blok začal ranním rozvíjením, do kterého se zapojily všechny děti. Protáhly se a zahřály. Pak následovala chvilka odpočinku, při které poslouchaly pohádku zaměřenou na jednotlivé části obličeje. Při poslechu si ukazovaly jednotlivé obličejové části, a pak měly možnost si ještě jednou vše zopakovat před zrcadlem. Následovala svačina, po které zůstaly sedět u stolečků, dostaly pracovní listy a nalepovaly na ně jednotlivé části těla, které si předtím ukazovaly samy na sobě. Menším dětem pomáhala učitelka jednotlivé části vystříhnout. Celkově řízená činnost před svačinou (cvičení, čtení pohádky a „zrcadlo“) trvala cca 25 minut a po svačině následovalo vystřihování s nalepováním v délce cca 20 minut. Po této aktivitě následoval pobyt na zahradě. Zde děti mohly využít volné aktivity, jejich činnost nebyla řízena. Některé si hrály na pískovišti, jiné se houpaly nebo skotačily na dřevěných prolézačkách. Po venkovním vyžití následoval oběd. Pro některé děti si přišli rodiče, zbývající zůstaly zde spát. Protože nebylo příliš pěkné počasí, zůstaly děti po odpočinku ve třídě a zde jim učitelka nabídla několik her pro rozvoj jejich kognitivních schopností (skládačky, kostky, atd.). Tato nabídka nebyla řízena učitelkou a každé dítě si mohlo vybrat činnost dle vlastního zájmu a schopností.

V této rodinné budově využívá DS v přízemí tyto prostory: šatna, sociální zařízení (WC, umývárna), kuchyňský kout s jídelnou, herna. V prvním patře se ještě nachází odpočinková místnost, kancelář ředitele a sklad. Šatna je poměrně malá, přesto však každé z dětí má své místo označené vybranou značkou či obrázkem, kam si může odložit svoje věci (*obrázek č. 2*). Úzkou chodbou ze šatny procházíme kolem WC a umývárny, které tvoří jednu malou místnost. Z chodby vcházíme do jídelny s kuchyňským koutem (*obrázek č. 3*). Jídlna slouží nejen k vydávání svačin a dovážených obědů, ale také jako „pracovní“ místnost při řízených činnostech zaměřených na výtvarné či pracovní dílny. Největší místností je zde herna, která je velmi dobře a nápaditě vybavena (*obrázek č. 4*). Nachází se zde dětská kuchyňka určena zejména pro děvčata, ale i řemeslnický ponk s náradím určený zase pro chlapce. V rohu místnosti stojí velká dřevěná skříň s několika policemi sloužícími jako knihovna i jako prostor pro ukládání hraček. Pro sportovní vyžití dětí je určen malý dětský koš na basketbal zavěšený na boční stěně skřínky. Vedle jídelního koutu visí velká černá magnetická tabule, na kterou si děti mohou malovat nebo připevňovat magnetky s různou tematikou. Mne však nejvíce zaujala interaktivní pomůcka v podobě velké dřevěné tabule, na které jsou umístěny jednotlivé prvky s různými úkoly, například zip, šňěrování boty, posunování korálků, vytáčení telefonního čísla, zapínání vypínače (*obrázek č. 5*). V průběhu dne slouží odpočinková místnost jako tělocvična. Na jedné ze stěn jsou zavěšeny dřevěné žebřiny a v rohu místnosti je bazén s mnoha barevnými plastovými míčky (*obrázek č. 6*). Děti se zde mohou skutečně „vyřádit“. V době odpočinku slouží tato místnost jako ložnice. Děti zde spí na modrých lehátkách.

Venkovní prostory tvoří rozlehlá zahrada, na které se nachází dřevěné pískoviště, houpačky, různé herní prvky, plastová skluzavka. Dominantou tohoto venkovního prostoru je však multifunkční dřevěný hrad s dalšími houpačkami, krátkým dřevěným žebříkem a s nízkou lezeckou stěnou (*obrázek č. 7*). Podél jedné ze stěn se nachází chodníček sloužící jako „silnice pro odrážedla“, Tatry a jiná dětská vozítka.

Náplň práce a prostory v DS B

Druhá sledovaná dětská skupina se nachází v malé obci ve Středočeském kraji v prostorách bývalé základní školy (*obrázek č.8*). Jedná se o jednu heterogenní skupinu dětí ve věku od 2 do 5 let. Celkově je zde přihlášeno 17 dětí – 7 dívek a 10 chlapců. V den, kdy jsem realizovala pozorování, bylo přítomno 9 dětí ve věku 2 – 5 let. Denní kapacita je zde stejná jako u první DS A, tedy 12 dětí. Jak je tedy patrné, i zde nenavštěvují pravidelně tuto DS všechny přihlášené děti. V této dětské skupině mají však zavedený docházkový rezervační systém. Vědí přesně, které děti budou v daný den přítomny. Jsou zde zaměstnány čtyři pečující osoby – chůvy a jedna pomocná pracovní síla, která zajišťuje úklid jednotlivých místností.

Denní program vychází z Plánu výchovy a péče, který je zpracováván na tematické celky, které se dále dělí do jednotlivých bloků. Na zpracovávání týdenních a denních aktivit se podílejí všechny chůvy. V době mé přítomnosti nacvičovaly děti s chůvami vystoupení na blížící se besídku pro rodiče. Ranní blok začaly společným přivítáním, po kterém následoval blok hudebně pohybových aktivit s uvolňovacími prvky v délce 10 minut. Poté, co se děti zklidnily, začal nácvik společné říkanky. Chůva ji předříkávala a děti po ní nahlas společně opakovaly. Po 15 minutovém nácviku říkanky následovala svačina v podobě jablečného pyré. Po svačině se děti odebraly do tělocvičny a zde tancovaly za hudebního doprovodu na písničku Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře s názvem „Hlavně, že jsme na vzduchu“. Pohybové ztvárnění této písničky trvalo cca 30 minut. Po řízených činnostech následoval cca hodinový pobyt na zahradě. Zde mohly využít dřevěné hrací prvky včetně houpaček, pískoviště a terasu z dlaždic, na kterou mohou kreslit barevnými křídami. Součástí zahrady je i několik záhonků, na kterých děti spolu s chůvami mohou pěstovat nenáročné plodiny, například: jahody, hrášek, kedluben atd... (*obrázek č. 9*). Na oběd se děti opět přemístily do své třídy. Některé po obědě odcházely domů, jiné se uložily na připravená lehátka a poslouchaly pohádku, kterou jim předčítala chůva. Po odpoledním odpočinku chůva dětem nabídla několik aktivit pro rozvoj jejich

individuálních schopností a dovedností. Mohly si samy rozhodnout, kterou aktivitu si vyberou nebo zda využijí vlastní volné činnosti.

Jak jsem již uvedla, tato dětská skupina se nachází ve starší budově, která dříve sloužila pro žáky základní školy. Dnes se jedná o multifunkční budovu. V přízemí jsou umístěny prostory vymezené dětské skupině, dále klubová kavárna pro veřejnost a ateliér. V prvním patře se nachází prostory určené pro MŠ.

Dále se zaměřím pouze na prostory patřící DS. Projdeme-li úzkou chodbou, mineme v přízemí po pravé straně příležitostnou kavárnu využívanou při různých klubových akcích. Během pracovního týdne je tento prostor používán DS jako tělocvična nebo jako hudební místnost, protože se zde nachází starý klavír (*obrázek č. 10*). V levé části je zřízen ateliér, který využívají starší děti při svých výtvarných aktivitách. Na konci chodby začíná prostor vymezený pro DS. Nejdříve vstoupíme do dětské šatny. Zde je umístěna informační nástěnka pro rodiče a každé dítě má zde své místo se značkou, kam si odkládá věci (*obrázek č. 11*). Tato šatna sousedí s WC, umývárnou a technickou místností. Pak následuje velká prostorná třída s kuchyňským koutem. Po pravé straně jsou umístěny na zdi dvě tabule, jedna magnetická a druhá školní dřevěná (*obrázek č. 12*). Pod nimi je skříňka s hračkami. Na protější straně u oken se nachází dva menší rozkládací stoly s několika židličkami. Ty slouží nejen jako jídelna, ale také jako prostor k různým výtvarným činnostem (*obrázek č. 13*). Potřeby na tyto činnosti jsou uloženy ve velké skříni. Kuchyňský kout se skládá z malé kuchyňské linky s „barovým“ pultem, který slouží k vydávání dovezených obědů (*obrázek č. 14*). Ke spaní je využívána prostorná herna (*obrázek č. 15*).

Venkovní prostory tvoří velká školní zahrada, na které jsou umístěny dřevěné herní prvky, houpačky a pískoviště. Děti mohou využívat terasu nejen ke kreslení, ale také jako dráhu pro svá „odrážedla“. Chůvy s dětmi využívají také prostor před budovou staré školy, kde jsou umístěna „pružinová houpadla“ (*obrázek č. 16*).

Náplň práce a prostory v DS C

Třetí sledovaná skupina se nachází v malé obci okresu Benešov u Prahy. Jedná se o starší rodinný dům s velkou zahradou (*obrázek č. 17*). Je zde jedna heterogenní třída ve věku od 1,5 let do 6 let věku dítěte. Celkově je přihlášeno 17 dětí (11 dívek a 6 chlapců). Denní kapacita je opět maximálně 12 dětí. V den, kdy jsem realizovala své pozorování, bylo přítomno 12 dětí. Pracuje zde pět kvalifikovaných pečujících osob (všechny pečující osoby mají certifikovaný kurz chůvy, z toho dvě vystudovaly ještě obor Všeobecná zdravotní sestra). V této dětské skupině je zaměstnán údržbář a o zahradu se stará zahradník.

Denní program je i v této DS stejný jako v předešlých dvou DS. Na výchovné realizaci spolupracují všechny kvalifikované pečující osoby společně podle Plánu výchovy a péče. Tematické celky jsou rozpracované na jednotlivé týdenní, a poté i denní aktivity. Jelikož jsem toto zařízení navštívila 1. června 2021, kdy se slaví Den dětí, byl připraven program pro děti v okolí DS. Ráno, když se všechny děti sešly, společně se přivítaly. V ranním kruhu chůvy přiblížily dětem plán, který je ten den čekal. Následovalo deseti minutové protažení na oblíbené říkanky. Děti si zabalily svačiny, oblékly se v šatně a vydaly se na cestu, po které musely plnit několik jednoduchých úkolů.

Počasí jim ten den opravdu přálo. Tato procházka trvala celé dopoledne až do oběda. Některé děti šly po obědě domů a zbylé odpočívaly v připravených postýlkách. Po probuzení na ně čekala chutná svačina v podobě makového závinu. Odpoledne si mohly děti vybrat činnosti, které si samy zvolily.

Tento starší rodinný dům je využíván pouze DS. U hlavního vchodu se nachází prostorná šatna, kde má každé z dětí své místo (věšák s vybranou značkou) (*obrázek č. 18*). Poté vstoupíme do chodby, kde je WC a umývárna rozdělená na část pro chlapce a pro dívky. Tato chodba je takovým „mezipatrem“ mezi hernou, která se nachází v přízemí a prvním patrem.

Dominantou této herny je krb umístěný v jednom z rohů místnosti (*obrázek č. 19*). Děti zde mají spoustu hraček, které mohou využít, například: kočárky, kuchyňku, molitanové puzzle, ale i knihovnu atd. Zde jsou uložena lehátka a deky. V prvním patře se nachází kuchyň, která je oddělena od jídelny. Kromě vydávání svačin a obědů je využívána také jako místo pro tvoření. Působí příjemně, je krásně barevná a prostorná (*obrázek č. 20*). DS má možnost využít velkou zahradu, na které se nachází dřevěný hrad se skluzavkou a houpačkami (*obrázek č. 21*). Za hezkého počasí si na terase děti mohou sníst svačinu nebo i poobědvat. Po levé straně před vchodem do budovy je pro ně zhotovené nejen velké pískoviště, ale i prostor, kde mohou děti jezdit na „odstrkovadle“ či s Tatrou. Po pravé straně mají děti možnost vyzkoušet si, jaké je to řídit loď. Připravené je zde dřevěné kormidlo, stožár na vlajku (*obrázek č. 22*). Mohou si půjčit i dětský dalekohled a stát se „námořníky všech oceánů“.

Vybavenost zahrady je rozmanitá a vede děti k rozvoji jejich pohybových dovedností. Prvky jsou úměrně zvolené k jejich věku a schopnostem

Náplň práce a prostory v DS D

Poslední sledovaná skupina se také nachází v malé obci okresu Benešov u Prahy. Jedná se o nově postavený rodinný přízemní domek s velkou zahradou (*obrázek č. 23*). Tuto dětskou skupinu mohou navštěvovat děti ve věku od 1,5 roku do 6 let věku dítěte. Celkově je zde přihlášeno 22 dětí (10 dívek a 12 chlapců). Denní kapacita této DS je 18 dětí. V den, kdy jsem realizovala pozorování, bylo přítomných 12 dětí ve věku od 2 do 4 let. Jsou zde zaměstnány tři kvalifikované pečující osoby (1 certifikovaná chůva, 1 sociální pracovník, 1 pedagogický pracovník rozšiřující si svoji odbornou kvalifikaci studiem na VŠ).

Denní program vychází z Plánu výchovy a péče, který se skládá z jednotlivých integrovaných bloků rozdělených na jednotlivé týdenní tematické celky. Všechny kvalifikované pečující osoby společně sestavují

týdenní a denní program. Začátek dne zde začíná ranním kruhem, kde se všechny děti společně přivítaly a připomněly si, který den v týdnu právě je, jaké je roční období. Následovalo krátké patnácti minutové pohybové cvičení na oblíbené říkanky.

Po protažení se děti s chutí pustily do chleba namazaného pomazánkou. Svačina byla doplněna zeleninou či ovocem. Po tomto chutném občerstvení se posadily na koberec, kde je chůva seznámila s denním plánem a společně začaly plnit úkoly hlavní řízené činnosti. Téma dne bylo „Já a moje rodina“. Všechny děti si s chůvou povídaly o své rodině a vyjmenovávaly společně všechny její členy. Poté kreslily svou rodinu, mohly zde využít prstové temperové barvy nebo pastelky. Hlavní řízená činnost trvala cca 25 minut. Zbytek času, kdy čekaly na oběd, strávily venku na zahradě. Zde si mohly vybrat, s čím si chtějí právě hrát.

Měly možnost využít velkého krytého pískoviště, 2 skluzavky, dřevěný domeček, „odrážedla“, houpačky, kočárky atd. Po obědě šly některé děti domů a jiné zůstaly v DS spát. Po odpočinku následovala odpolední svačina v podobě ovocného jogurtu a opět volná činnost na rozlehlé zahradě, dokud si je nevyzvedli jejich rodiče.

Rodinný dům, který využívá tato dětská skupina, je přízemní. Při příchodu vejdemo do šatny, kde má každé z dětí svůj věšák a box na odkládání věcí (*obrázek č. 24*). Vpravo je umístěna malá technická místnost (pračka, sušička, WC pro personál). Hlavní místností je však velká prostorná herna s barevnými stolečky a židličkami, které slouží nejen ke svačení a obědvání, ale i k výtvarným činnostem (*obrázek č. 25*). V herně se nachází také dětská knihovna, gauč, křesílka, poličky s hračkami jako například: auta, panenky, oblečky, dřevěné labyrinty puzzle či kostky. Kuchyň je spojena s prostornou hernou. V budově se nachází ještě další dva pokoje, které děti využívají k polednímu odpočinku. Děti spí na rozkládacích lehátkách (*obrázek č. 26*). Umývárna s WC, vanou a přebalovacím pultem je opravdu prostorná. Tento rodinný dům obklopuje velká zahrada, na které se děti mohou opravdu „vyřádit“. Nachází se zde dvě pískoviště, jedno velké a jedno malé houpačky, plastové skluzavky,

„odrážedla“ a dřevěný i plastový domeček (obrázek č. 27). Na terase jsou umístěny dřevěné stolky s lavicemi, které za hezkého počasí nahrazují jídelnu (obrázek č. 28). Také je zde možnost kreslit křídami, a to jak na tabule, tak i na dřevěnou podlahu. Tato DS má i několik záhonků, kde se děti učí pěstovat a pečovat o některé nenáročné druhy zeleniny, například hrášek, rajčata, kedlubny, atd. Vybavení této zahrady je rozmanité, děti zde mají velkou škálu možností hraček pro jejich rozvoj

8.1.2 Shody a rozdíly ve vybraných dětských skupinách

V následujících podkapitolách budou uvedeny shody a rozdíly v charakteristice vybraných DS, v prostorovém vnitřním a vnějším uspořádání a v denním režimu. Poté následuje podrobnější charakteristika těchto skupin.

Všechny čtyři vybrané dětské skupiny se nacházejí v klidném a příjemném prostředí. DS A leží na okraji Prahy, zbylé tři jsou součástí menších obcí v okrese Benešov a Praha – západ. U DS A a C se jedná o patrový rodinný dům, DS D přízemní rodinný dům a DS B jde o starší budovu bývalé základní školy, ve které má sídlo i mateřská škola. V DS A je ředitelem muž, v ostatních se jedná o ženy. Ve všech vybraných zařízeních převažují ženy jako pečující osoby.

Vždy se jedná o heterogenní skupinu dětí různého věkového složení. Maximální počet dětí v jedné skupině je stejný, a to 12. V DS A přijímají děti od 18 měsíců do 4 let, v DS B od 2 let do 5 let, v DS C a D od 1,5 roku do 6 let. V posledních dvou DS se zaměřují i na práci s předškoláky.

Provozní doba se u těchto DS liší, přestože se snaží vyjít vstříc požadavkům rodičů. DS A otevírá v 7,00 hodin a provoz je ukončen v 17,00 hodin. Nabízí však hlídací službu buď v domácím prostředí, nebo individuální prodloužení zavírací doby v prostorách dětské skupiny. DS B otevírá v 8,00 hodin a provozní doba končí v 16,00 hodin. Zde mě zaujal rezervační systém docházky. Rodiče mohou přes tento systém omluvit

absenci svého dítěte nebo naopak přihlásit dítě, které navštěvuje zařízení pouze nepravidelně, na daný den. Musí tak ale učinit nejpozději do 16,00 hodin předcházejícího dne (včetně neděle). DS C má otevřeno od 7,30 hodin do 16,30 hodin. Zde nabízejí možnost postupné adaptace nově příchozích dětí. Tato adaptace trvá 3 až 4 týdny (v individuálních případech i déle). První týden si rodiče vyzvednou dítě po dopolední svačině (v 9,30 hodin), druhý týden po obědě a třetí a čtvrtý týden dle potřeby. DS D začíná svůj denní provoz v 7,00 hodin a končí 17,00 hodin. I zde se lze individuálně domluvit na prodloužení provozní doby v prostorách DS. Všechny DS však mají přesně vymezenou dobu, kdy si rodič může dítě vyzvednout (po obědě cca od 12,00 -12,30 nebo po spaní cca od 14,30).

Děti oslovují pečující osoby buď „strejdo“ (v DS A), v ostatních i „teto“, nebo křestním jménem.

DS A, C, D využívají své prostory pouze pro přihlášené děti, DS B se o prostory dělí s MŠ a tělocvičnu využívají jako přednáškový sál pro veřejnost nebo se zde konají akce pro rodiče a děti.

Při příchodu si děti mohou ve všech DS odložit věci do šatny, kde mají své místo označené obrázkem. Nejprostornější šatna je v DS C, kde mají děti kromě věšáku i svůj box na věci. Umývárny a toalety jsou v DS A, B, a D společné pro chlapce i děvčata. Pouze v DS C, kam chodí i několik předškoláků, jsou pro chlapce a pro děvčata tyto místnosti zvlášť oddělené.

V každé DS je umístěna herna. Velikostí a vybavením se však jednotlivé herny liší. DS A má v přízemí hernu sice malou, ale dobře vybavenou. Mou pozornost upoutala dřevěná tabule (*obrázek č. 5*), na které byly umístěny jednotlivé předměty, např. číselník starého telefonu, část boty se šněrováním atd. Děti si zde mohly vyzkoušet svoji zručnost. Tato herna tvořila samostatnou místnost v budově. Herna v DS B se také nachází v přízemí, je prostornější a tvoří součást jídelny. V herně DS C nás na první pohled zaujme krb, který slouží pouze jako dekorační prvek. Herna je samostatnou místností a využívá se také jako prostor na spaní. DS D má prostornou hernu s kobercem, knihovnou a skřínkami na hračky (*obrázek*

č. 29). Nejedná se o samostatnou místnost, je totiž propojena s kuchyňským koutem.

Jako odpočinkové místo na spaní v DS A slouží v 1. patře prostor tělocvičny, v DS B a C je to prostorná herna, v DS D mají na spaní dvě samostatné místnosti.

Stravování a pitný režim je pro děti celodenně zajištěn. V DS A, B a C si jídelní lístek mohou rodiče vyhledat na webových stránkách nebo na nástěnce v budově DS. DS D má jídelní lístek vyvěšen pouze na nástěnce s dalšími informacemi pro rodiče. Dopolední i odpolední svačiny si zajišťují DS samy (v DS D nabízejí dětem kromě kupovaných produktů např. i domácí palačinky, pomazánky atd.). Obědy do všech vybraných DS dováží oslovené firmy.

Pečující personál má v DS A, B, D vyhrazený prostor, pouze v DS C mají v 1. patře samostatnou místnost. Nedílnou součástí každé DS je i technická místnost.

U každé DS je zahrada s dětskými prvky: pískoviště, houpačky, skluzavky, odrážedla. V DS A mají na zahradě postavený dřevěný hrad, DS B má i pružinová houpadla a menší terasu. DS C stojí kromě dřevěného hradu i dřevěná loď se stožárem a kormidlem. DS D má na svém pozemku umístěný dřevěný domek a u vchodu na zahradu i velkou terasu, která za pěkného počasí slouží jako jídelna. DS B a D využívají vybudované záhonky pro pěstování hrášku, pažitky atd.

Denní režim těchto čtyř DS je přizpůsoben individuálním potřebám dětí a lze jednotlivé časové úseky upravit dle potřeby. Základní členění je u všech vybraných DS stejné:

- **Ranní příchod** – volné aktivity dětí
- **Ranní kruh** – přivítání se, doplněno o pohybovou chvilku
- **Dopolední svačina**
- **Řízená činnost** (výtvarné, hudební, tělovýchovné aktivity)
- **Pohyb venku**
- **Oběd**

- **Odpolední odpočinek**
- **Odpolední aktivity** (individuální nebo skupinové), pohyb venku
- **Odchod dětí domů**

DS A v rámci pohybu venku navštěvují lesní školku a nedalekou soukromou farmu. Zde se děti seznamují s domácími zvířaty. Kromě toho nabízí také dopolední aktivity typu: Zpívanky, Šikovné ručičky, Angličtinu pro nejmenší a jazykový koutek Malý brebta. V DS B do denních aktivit zařazují výlety a divadélka pro děti. DS C má podobné aktivity, a to pohybové hry, Hudebka s Vandou a Angličtina pro nejmenší. DS D se spíše zaměřila na stmelení daného dětského kolektivu a na zapojení rodičů do některých aktivit. Připravuje např. společné opékání vuřtů, odpolední posezení u čaje atd.

Plán výchovy a péče v DS A můžeme najít jak na jejich webových stránkách, tak na nástěnce v tomto zařízení. Nalezneme v něm stanovení cílů a zásad, obsah výchovné činnosti – oblasti dítěte dle RVP PV a jejich aktivity, rozdělení tematických celků, denní režim a závěrečná ustanovení (platnost a odpovědnost za plnění Plánu výchovy a péče). Tato DS se řídí daným provozním řádem. Chybí zde evaluace.

Dětská skupina B má přehledně a velice pěkně zpracovaný Plán výchovy a péče. Je srozumitelný a obsahuje hlavní body, které jsou zmíněny již v teoretické části této bakalářské práce. Hlavním východiskem je RVP PV. Název tohoto plánu je: „Za poznáním na křídlech motýlích“. Integrované bloky jsou blíže rozepsány na dílčí cíle. Nachází se zde doplňující aktivity a evaluační systém.

Ve třetí DS C Plán výchovy a péče, který mají ostatní tři DS, nenalezneme. Uvádí zde pouze rozepsané integrované bloky a jejich činnosti. Informace, které by měly být obsahem Plánu výchovy a péče, nalezneme rozepsané na jejich webových stránkách v jednotlivých podkapitolách. Plán výchovy a péče jsem zde neměla možnost vidět, pouze jsem mohla nahlédnout do vnitřních pravidel DS.

Na jejich webových stránkách nalezneme:

- Potřeby s sebou do školky
- Adaptace
- Otevírací dobu
- Předání a vyzvednutí dítěte
- Omlouvání dětí
- Stravování
- Úhrada školného

V poslední DS D nalezneme Plán výchovy a péče pouze v papírové podobě na nástěnce pro rodiče, která se nachází v dětské šatně. V tom spatřuji jistou nevýhodu. Tento Plán výchovy a péče je však dobře a srozumitelně zpracovaný. Jako u DS B i zde vychází z RVP PV. Integrované bloky jsou dobře rozpracované, jsou zde uvedeny nejen dílčí vzdělávací cíle, metody a formy práce, ale i dané kompetence.

Hlavním cílem všech dětských skupin je, aby děti měly pocit bezpečí a jistoty, učily se sebeobsluže a samostatnosti a byly vedeny k respektování individuálních rozdílů mezi jedinci.

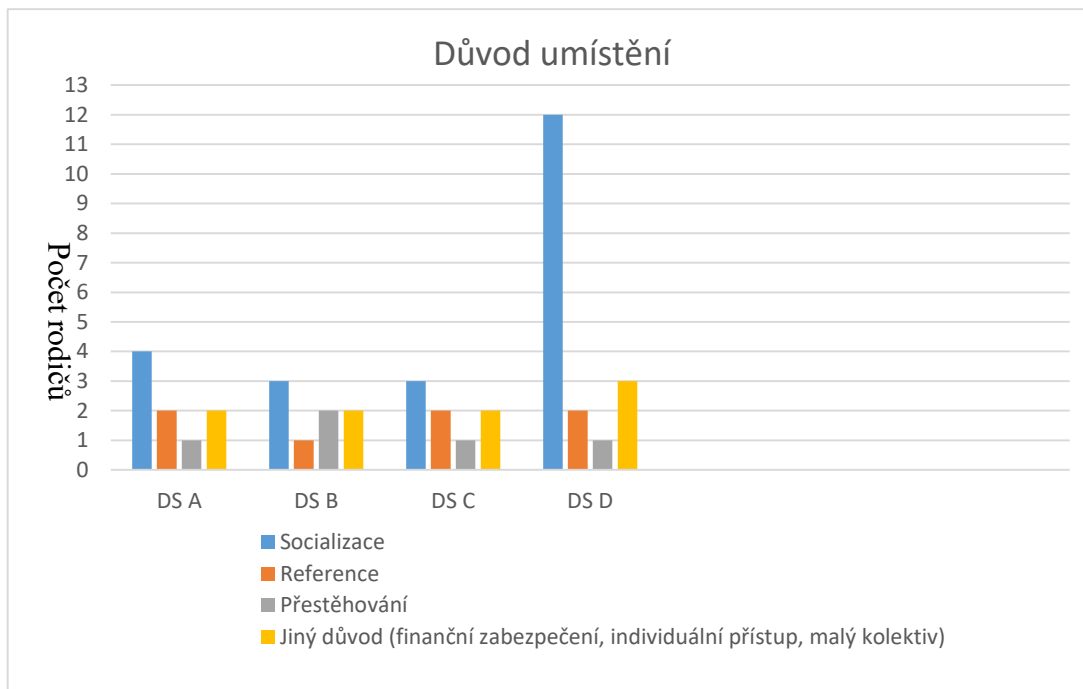
8.2 Dotazník pro rodiče

Tento výzkum byl určen pouze pro rodiče dětí z vybraných dětských skupin (DS A, B, C, D). Měl dvě varianty možnosti vyplnění. Rodiče ho mohli vyplnit buď na internetových stránkách (www.surveymonkey.com), nebo v papírové podobě. Celkem bylo připraveno 5 otevřených otázek, kde se rodiče mohli vyjádřit k danému zařízení DS. Dotazy byly zaměřeny na důvod umístění dítěte do dětské skupiny, na spokojenost s programem a aktivitami, na celkový dojem z daného zařízení. Mohli zde také zhodnotit, v čem vidí přínos tohoto zařízení pro jejich dítě. Tato metoda se vztahuje k ověřování 4. cíle a objasnění 5. výzkumné otázky. Otázky v dotazníku nalezneme v příloze č. 2.

V DS A se zúčastnilo 8 rodičů, v DS B 6 rodičů, v DS C 8 rodičů a v DS D 12 rodičů. Z celkového počtu 48 rozeslaných dotazníků se mi vrátilo 32 vyplněných dotazníků.

8.2.1 Výsledek dotazníkového šetření mezi rodiči

Otázka č. 1: Jaký byl důvod umístění Vašeho dítěte do tohoto zařízení?

Obrázek č. 30

U této první otázky v DS A převažovala zejména socializace. Rodiče ji považují za jedno z nejdůležitějších hledisek. Chtějí, aby jejich dítě trávilo čas i se svými vrstevníky. Vyrovnaně si vedly reference a jiné důvody (finanční zabezpečení).

U DS B převažovala také socializace, stejně jako u ostatních DS. Na druhém místě rodiče dětí DS B uváděli jiný důvod (individuální péče, malý kolektiv, jiný druh výchovy a vzdělávání...) a přestěhování se. Některé mladé rodiny se totiž přestěhovaly do satelitních městeček na okraji Prahy.

U DS C je též socializace na prvním místě. Společně potom byl uveden jiný důvod a reference od svých známých či příbuzných. Přestěhování bylo tentokrát až na posledním místě.

DS D také mezi rodiči „vyhrála“ socializace. Na druhém místě skončily jiné důvody, které se týkaly finančního zabezpečení rodiny (matka samoživitelka, náročné zaměstnání z hlediska času). Pak následovaly

reference, které měli rodiče buď od jiných rodičů, jejichž děti tuto DS navštěvovaly dříve, nebo od svých příbuzných.

Při porovnání výsledků všech čtyř DS byla hlavním důvodem umístění dítěte do zařízení socializace a kontakt se svými vrstevníky. Další následovala finanční stránka. Někteří zohlednili také doporučení od svých příbuzných a známých. U některých rodičů rozhodlo o zařazení dítěte do DS přestěhování se z jiného města.

Otázka č. 2: Rozvíjí toto zařízení schopnosti a dovednosti Vašeho dítěte, dochází zde k uspokojování jeho potřeb?

V této otevřené otázce bylo nejčastější odpovědí ANO (100%). Nejvíce zde bylo vyzdvíženo, že se jedná o menší kolektiv dětí, který umožňuje individuálnější přístup k dítěti (56%). Dle názoru rodičů dochází v menší skupině k lepšímu rozvoji komunikačních schopností mezi vrstevníky a s dospělými (22%). Rodiče ocenili i pestřejší učení se novým věcem (22%).

Otázka č. 3: V čem vidíte, největší přínos zvolené DS pro Vaše dítě?

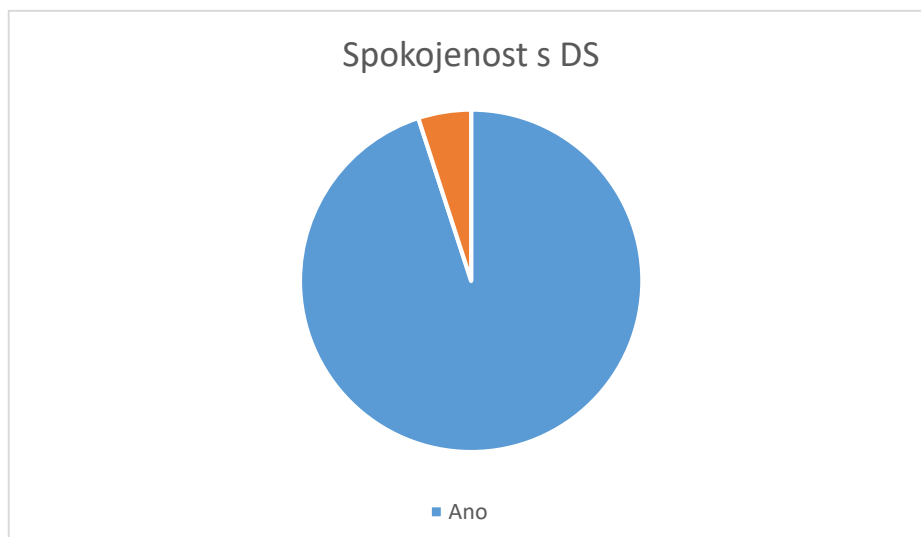
Největším přínosem pro dítě v dětské skupině je přístup a chování kvalifikovaně pečujících osob, vychovatelek (100%). Zdůrazněno také zde bylo domácí prostředí (48%), nastavený režim, který děti budou mít i v budoucnu v zařízení MŠ a ZŠ (28%). Další věcí, kterou zde respondenti uváděli, byla komunikace se svými vrstevníky a práce v kolektivu zaměřena na vzájemnou spolupráci (22%). Velice mne zaskočila jedna z odpovědí, že rodič vlastně ani neví, jaký přínos má DS pro jeho dítě, neboť tam jeho dítě chodí nerado viz. citace: „*Když se ho zeptám, jaké to tam je a co dnes dělali, tak řekne, že dobré, ale že už tam nechce.*“ (2%).

Otázka č. 4: Vyhovuje Vám nabízený program daného zařízení, kam vaše dítě chodí, nebo byste navrhl/a nějaké vylepšení? Jaké?

Většině respondentů daný program vyhovuje (70%). Našli se zde však i rodiče, kteří si přáli více logopedických cvičení zejména se staršími dětmi (15%). Kromě kladů zde uváděli také některé zápory, kterými byla například otevírací doba. Dále někteří poukazovali na to, že pokud dítě dochází do dětské skupiny 2x týdně, nemá tolik výrobků jako ostatní, neboť pracovní

aktivitu, které s dětmi pečující osoby dělají, jsou ve dnech, kdy dané dítě chybí (15%).

Otázka č. 5: Jste spokojena s dětskou skupinou natolik, že byste její služby využil/a znovu nebo ji doporučil/a svým známým?

Obrázek č. 31

Převážná část rodičů je spokojena s činnostmi a aktivitami u zvolené dětské skupiny (95%). Pouze 5% má určité výhrady. Převážně se jednalo o DS B.

8.3 Rozhovory

Rozhovory byly prováděny s osmi kvalifikovanými pečujícími osobami ve všech čtyřech vybraných dětských skupinách. Rozhovor byl individuální. Vedla jsem ho před příchodem dětí a poté u jejich odpoledního odpočinku. Cílem rozhovoru bylo zjistit, zda jsou pečující osoby spokojeni v daném zařízení, jaká je důležitost DS, jaký mají denní režim pro děti, jaké aktivity s nimi dělají.

Charakteristika rozhovoru byla řízená s předem připravenými otázkami. Měla jsem pro respondenty připraveno 8 otázek (*příloha č. 3*), které byly otevřené. Odpovědi jsem si následně pečlivě zapisovala do předem

připraveného záznamového archu. Tato metoda se vztahuje k ověřování 2. a 3. cíle a k objasnění 3. a 4. výzkumné otázky

8.3.1 Rozhovory s pečujícími osobami v dětské skupině

Odpovědi osmi pečujícími osobami jsou sloučeny a následně shrnuty.

Otázka č. 1: S jakou věkovou skupinou se Vám lépe pracuje?

Většina pečujících osob se shodla, že každá věková skupina má své kouzlo. Nejoblíbenější je však věková kategorie 2-3 letých dětí.

Otázka č. 2: Jak byste popsala denní režim ve Vaší dětské skupině?

Denní režim je dle všech dotázaných přizpůsobený pro všechny věkové kategorie. Všechny sledované dětské skupiny mají ve svém denním režimu ranní kruh, řízené činnosti, ale také i pobyt venku. Denně je pro děti zajištěn oběd a svačiny (dopolední, odpolední).

Otázka č. 3: Převažují u Vás v DS více aktivity řízené nebo zde mají děti větší volnost?

Pečující osoby se shodly, že jak aktivity řízené i volné jsou téměř vyrovnané, jelikož je považují za důležité. Ráno při příchodu mají děti možnost volné hry, dokud se všichni nesejdou, a poté ještě i v odpoledních hodinách než, odejdou domů.

Otázka č. 4: Na které činnosti se více zaměřujete (výtvarné, hudební, tělesné, dramatické)?

Všechny dotazované osoby se snaží střídat jednotlivé činnosti. Každá pečující osoba je zaměřena na jinou aktivitu a společně se jako kolektiv vzájemně doplňují. Tím, že je více pečujících osob v daném zařízení, je pro děti program pestřejší a děti více baví.

Otázka č. 5: Vidíte Vaši práci v tomto zařízení jako přínosnou?

Všechny kvalifikované pečující osoby jejich práci velice baví a naplňuje, i když je práce občas velice vyčerpávající. Mají radost, když vidí,

jak se dětem daří. Snaží se je naučit nové věci. Velký přínos také spatřují v tom, že děti pracují lépe a jsou i lépe organizované v dětské skupině, nežli mnohdy doma s rodiči. Za velmi přínosnou pro svou práci považují zpětnou vazbu od rodičů.

Otázka č. 6: Domníváte se, že je toto zařízení v naší společnosti důležité?

Pečující osoby vidí, že dětské skupiny jsou přínosem pro naši společnost, protože se rodí více dětí a kapacita MŠ je obvykle zaplněna. Děti mladší 2 let do běžné MŠ nepřijímají. Bylo zde také zmíněno, že DS je menší a kapacita se pohybuje okolo 12 dětí na 1 třídu, a tak v menším kolektivu dochází k lepší socializaci u těchto malých dětí. Zároveň se však respondenti domnívají, že by rodiče měli s tak malými dětmi trávit více času. Na druhou stranu ale chápou, že rodiče musí chodit do práce, aby finančně zajistili rodinu. Vítají tedy i občasnou docházku do DS (např. jedenkrát týdně).

Otázka č. 7: Pokud by byla možnost dalšího sebevzdělávání, využila byste ji?

Většina pečujících osob se shodla, že by si rády své vzdělání rozšířily. V jedné DS byla pečující osoba, která si rozšiřovala své vzdělání na VŠ pedagogické obor psychologie a speciální pedagogika. V dalším zařízení byla pečující osoba, která byla v Anglii jako au pair a ráda by si udělala kurz anglického jazyka. Pečující osoby, které byly staršího věku, si dle svých slov „vystačí pouze s certifikátem chůvy“.

Otázka č. 8: Měla jste možnost porovnat chod Vaší dětské skupiny se stejným zařízením? – opověď ANO/NE (Pokud ano, o jaké zařízení se jednalo?)

Pouze ve dvou případech měly pečující osoby možnost navštívit jiná zařízení nebo zařízení podobného charakteru. Jednalo se o praxi při studiu či při pobytu vlastních dětí v jiném zařízení.

9. Shrnutí výsledků výzkumu ve vztahu k výzkumným otázkám

Výzkum v praktické části byl realizován v únoru 2021 a pokračoval v červnu 2021, neboť ho přerušila mimořádná opatření vlády ČR nařízená v souvislosti s Covidem 19. Ve výzkumném šetření bylo použito několik výzkumných metod. Jednalo se o nezúčastněné pozorování, ve čtyřech vybraných DS v různých lokalitách. Tato pozorování byla zaznamenávána do předem připraveného záznamového archu (*příloha č. 1*). Pozorování bylo doplněno metodou rozhovorů s osmi respondenty. Odpovědi od respondentů jsem zapisovala do předem připraveného archu. Kromě respondentů jsem také oslovila rodiče dětí, které navštěvují tyto vybrané dětské skupiny. Dotazník mohli vyplnit buď v písemné podobě, nebo na internetovém serveru. Z oslovených 48 rodičů jich vyplnilo dotazník 32.

První výzkumná otázka byla zaměřena na uspořádání denního programu jednotlivých skupin. Dopolední denní aktivity ve všech čtyřech vybraných dětských skupinách byly řízené pečujícími osobami. DS A zaměřila své aktivity na téma: Lidské tělo. DS B nacvičovala program na dětskou besídku pro rodiče. V DS C zaměřili všechny aktivity k oslavě Dne dětí. DS D rozvíjela aktivity na téma: Já a moje rodina. Většinu základních témat a zaměření denního programu mají vybrané DS velmi podobnou, pouze obměňují jednotlivé aktivity a činnosti. Dopolední a odpolední pobyt venku samozřejmě vždy ovlivnilo počasí, které ten den bylo. Po odpočinku následují odpolední aktivity, které bývají ve všech dětských skupinách volné, neboť děti postupně odcházejí s rodiči domů.

V druhé výzkumné otázce bylo zjišťováno, v čem jsou shody a rozdíly ve vybraných DS. Postupné adaptační období pro nově příchozí děti nabízí pouze DS C. Jednou z velkých výhod lze vidět u DS B, která má v souvislosti s evidencí absence zavedený rezervační docházkový systém. Předem tedy ví, kolik dětí bude v DS B daný den. Shodu jsem viděla u třech vybraných dětských skupin A, B, D, které měly sociální zařízení (WC a umývárny) společné pro všechny děti. Pouze DS C má oddělené sociální zařízení pro chlapce a pro děvčata. Šatny se lišily pouze velikostí prostoru místnosti,

zařizeny byly velmi podobně. DS A jako jediná má pro děti na zdi připevněnou tabuli s herními prvky podporujícími rozvoj jemné motoriky u dětí (*obrázek č 5*). DS D ke spaní využívá 2 samostatné místnosti, což vnímám z hlediska hygienických pravidel mnohem lepší, nežli je to tomu u ostatních DS, které využívají ke spaní hernu nebo tělocvičnu. Kolem každé dětské skupiny se rozkládá zahrada s běžnými dětskými prvky (pískoviště, houpačky, skluzavky). V DS A byl k dispozici dětem dřevěný hrad. V DS C nechali navíc postavit na zahradě dřevěnou loď se stožárem a kormidlem. Tato DS měla také nejlépe vybavený venkovní prostor zahrady. DS A, B a D měla podrobně rozpracovaný Plán výchovy a péče. V průběhu dne jsem měla možnost do něj nahlédnout. DS C jako jediná neměla Plán výchovy a péče rozpracovaný na jednotlivé tematické bloky a na dané aktivity a činnosti.

Třetí výzkumná otázka se zajímala o náplň práce pedagoga v DS. V jednotlivých DS měly pečující osoby práci rozdělenou. V DS A jedna pečující osoba připravovala podklady pro řízenou činnost a druhá pečující osoba s dětmi prováděla ranní cvičení. Poté společně dohlížely na zdárný průběh těchto činností. V DS B také byly dané činnosti rozděleny. Jedna pečující osoba dělala s dětmi ranní kruh, zatímco druhá jim připravovala dopolední svačinu. Pečující osoby v DS C připravovaly program ke Dni dětí a všechny aktivity vymýšlely společně. V DS D se při činnostech s dětmi pečující osoby vzájemně doplňovaly a dohlížely na tvořivou činnost svých svěřenců. Kromě toho dohlížely také na dodržování hygieny dětí (mytí rukou po WC či při příchodu ze zahrady do herny). Při práci pečujících osob bylo patrné, že dbají na individuální potřeby každého dítěte. Také byla vidět rozpracovanost daného týdenního tématu pečujících osob a jimi vybrané aktivity. Pečující osoby se shodly, že se děti v DS více snaží před ostatními osamostatnit se, nežli před rodiči, kteří se jim snaží v tomto ohledu „sloužit“. V otázce sebevzdělávání mají celkem jasno. Mladší ročníky respondentů se chtějí i nadále vzdělávat, starší respondenti již o další sebevzdělávání nemají zájem. Všichni však bez rozdílu věku uvádějí, že práce v DS je krásná, ale zároveň psychicky náročná.

Čtvrtá výzkumná otázka se zabývá přínosem a fungováním dětských skupin z pohledu pečujících osob. Respondenti se snažili zodpovědět na jakýkoli dotaz, který jsem měla připravený (*příloha č. 3*). Největším přínosem je pro pečující osoby nejen zpětná vazba, ale i reference od rodičů. Vyzdvížena zde také byla menší kapacita dětí oproti jiným zařízením. Dalším přínosem je socializace dětí mezi svými vrstevníky. Nejmladší děti předškolního věku si hrají spíše paralelně, teprve v pozdějším věku je pro ně charakteristická hra ve dvojici či ve skupině.

Pátá výzkumná otázka byla zaměřena na názory rodičů, jak oni vidí fungování a přínos DS pro jejich dítě. Rodiče jsou většinou spokojeni s jednotlivými aktivitami a celkovým fungováním a organizací vybrané DS. Za velký přínos považují socializaci dítěte a částečné „odpoutání se“ od matky, jelikož někteří z nich nastoupili do práce, a proto museli dítě umístit do tohoto zařízení. Zejména v dnešní době považují rodiče existenci dětské skupiny za velmi přínosnou, neboť volných míst v zařízení pro děti mladší tří let je nedostatek. Rodiče jsou také spokojeni se zpětnou vazbou od pečující osoby, která jim podává informace o jejich dítěti. Zdůrazňují dobrou a přínosnou komunikaci s pečujícími osobami. Dalším pozitivem z pohledu rodičů je, že prostředí DS je spíše „rodinné“, ať už se jedná o vztah mezi dítětem a pečující osobou, nebo mezi pečující osobou a rodičem.

10. Diskuse

Dětské skupiny patří v současné době mezi důležitá zařízení, neboť „vyplnily mezeru“ ve výchově a péči o děti mladší tří let. Autorky Splavcová a Kropáčková (2016) uvádějí, že DS jsou alternativním zařízením, které je spíše sociální než vzdělávací. S tímto se také shoduje definice od Opravilové (2016), která také uvádí ve své definici, že DS je hlídací služba. Domnívám se, že tak malé děti spíše potřebují naučit sebeobsluhy a osvojit si základní hygienické návyky. S cíleným vzděláváním by se dle mého názoru mělo začít až v pozdějším věku, kdy je na to dítě dostatečně zralé.

Za jednu z velkých výhod DS pokládám počet pečujících osob v jedné třídě. Na 6 dětí v DS připadá jedna pečující osoba a pokud se počet zvýší, mohou zde působit až tři pečující osoby. V DS jsem se setkala s tím, že bylo zaměstnáno více pečujících osob. Pouze jedna DS měla pouze 3 pečující osoby, které se staraly o děti, jelikož počet dětí byl navýšen na 18 na den. V ostatních skupinách se dané pečující osoby střídaly. Podle mého mínění je pro děti střídání několika pečujících osob v průběhu týdne náročnější, neboť dětem trvá mnohem déle, než si k těmto osobám vytvoří určitou vazbu (ne vždy, musí být tato vazba pozitivní). Oproti tomu v jiných zařízeních, jako je například mateřská škola, na větší počet dětí sice dohlíží pouze jedna osoba, která se v průběhu dne vystřídá s další, ale pro dítě z hlediska vytvoření si určité vazby to není tak složité, neboť se jedná pouze o dvě osoby.

Zákon č. 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině stanovil odbornou způsobilost pečujících osob. Mladší pečující osoby v DS buď měly střední pedagogickou školu, nebo studovaly VŠ. Naopak u těch starší jsem se setkala spíše s kurzem chůvy či s pozicí sociálního pracovníka. V navštívených DS bylo vidět, že pečující osoby vědí, jak pracovat s danou věkovou skupinou a jak zvládat potřeby této věkové kategorie. Byla zde vidět i proměnlivost aktivit a činností, které byly vždy předem připravené. V roce 2021 byla uzákoněna novela, která stanoví pečujícím osobám v DS absolvovat kurz Chůvy pro děti v dětské skupině. Myslím si, že existence tohoto kurzu bude velmi přínosná nejen pro děti, ale i pro dětskou skupinu jako instituci určenou pro děti od 1 roku. Dalším

pozitivem, kterého jsem si všimla, bylo začlenění jak starších pečujících osob, také i mladších pečujících osob do řízených aktivit společně s dětmi. Považuji to za velmi užitečné, neboť mohou ihned reagovat, pokud při aktivitě vznikne nějaký problém, například dítě nechápe pravidla, nedokáže se orientovat v činnosti.

Velkým kladem je určitá volnost v DS, ať už se týká Plánu výchovy, aktivit, či hygienických a stravovacích podmínek. DS si mohou Plán výchovy a péče upravovat dle svých potřeb, například otevírací dobu. Z vlastní zkušenosti vím, že jednotlivé aktivity a činnosti je nutné částečně každý rok pozměnit, neboť daná většinou heterogenní skupin je každým rokem jiná – individuální. U ostatních zařízení to nelze. Za nedostatek pokládám málo parkovacích míst pro rodiče, které vezou své dítě do zařízení. DS se totiž nacházely většinou mezi ostatními rodinnými domy v zabydlené části města bez možnosti blízké MHD.

Z rozhovorů s osmi respondenty je zřejmý přínos DS zejména pro mladé rodiny, které nemohou využít jinou možnost péče o své dítě. Pečující osoby však poukázaly na to, že stále více přibývá dětí s různými odchylkami vývoje. Tím, že rodiče nemají tolik možností porovnat vývoj svého dítěte s jeho vrstevníky, mnohdy si těchto problémů ani nevšimnou. Pak je na pečujících osobách, aby je na tuto skutečnost upozornily (např. sebeobslužná činnost, zvládání hygieny, řeč a výslovnost atd.). Čím dříve se problém u dítěte začne řešit, tím bude perspektiva jeho vývoje lepší. V dnešní „uspěchané době“ se však dle názorů pečujících osob v DS mnozí rodiče svým dětem málo věnují, a to se odráží v jejich dalším vývoji. Z rozhovoru s pečujícími osobami vyplynulo, že rodiče se mnohdy mylně domnívají, že tyto osoby budou „suplovat roli rodičů“. Předpokládají, že je pečující osoby vše naučí.

Závěr

Záměrem mé bakalářské práce s názvem „Dětské skupiny v předškolním vzdělávání“ bylo více proniknout do práce v DS, neboť toto téma patřilo během posledních let k tématům aktuálním. Budoucnost DS byla nejistá, přestože se stále více ukazovala jejich užitečnost.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá pojetím DS ve srovnání s dalšími předškolními institucemi v ČR a v zahraničí, legislativním zakotvením a provozními podmínkami DS. Jsou zde uvedeny požadavky na hygienu, bezpečnost a stravování. Závěr teoretické části se věnuje Plánu výchovy a péče, jako doporučenému materiálu od MPSV.

V praktické části bylo stěžejní zjistit koncepci denního režimu v jednotlivých DS, náplň pedagogické práce a pracovní spolupráci pečujících osob při činnostech a aktivitách s dětmi. Zajímal mne názor nejen pečujících osob, ale i rodičů na DS.

První výzkumný cíl byl zaměřen na orientaci v denním režimu a na podmínky DS. Zde jsem použila výzkumnou metodu pozorování a rozhovor s pečujícími osobami. Všechny DS skupiny denní režim mají téměř stejný, jediné, co se mezi nimi liší, je časové uspořádání jednotlivých částí denního režimu. Ve všech DS se snaží trávit s dětmi každý den nejméně hodinu venku, ať už děti mají připravený program či volné aktivity. Co se týká hygienických zásad a podmínek stravování jsou ve všech DS zajištěny a na dodržování stravovacích zásad dohlíží pečující osoby. Vybrané DS se snaží rozvíjet ve svém programu a denním režimu kognitivní a pohybové schopnosti každého dítěte.

Druhým cílem bylo proniknout do práce a činností pečujících osob pomocí rozhovoru. Práce pečujících osob je rozmanitá, ale zároveň i náročná, zejména po psychické stránce. Jejich hlavní náplní je důkladné zpracování týdenního plánu a rozepsání daných činností na jednotlivé dny. Poté následuje samotná práce s dětmi. Ať už ve skupině nebo individuálně. Dalším úkolem, který pečující osoba má, je denní administrativa (omlouvání dětí, docházka,

zajištění výletů, atd.). Neméně důležitou součástí jejich práce je komunikace nejen s dítětem, ale také s rodiči.

Třetím a čtvrtým cílem bylo zjištění názorů pečujících osob a rodičů na vybranou DS. Informace od pečujících osob byly získávány metodou rozhovoru a rodiče se mohli vyjádřit prostřednictvím anonymního dotazníku. Pečující osoby a rodiče zejména vyzdvihovali malý počet dětí v dětských skupinách, pestrý a pečlivě připravený program činností. Obě skupiny se shodly, že socializace dítěte mezi svými vrstevníky je velice důležitá. Jak názory pečujících osob, tak i rodičů na DS byly spíše kladné. Někteří rodiče jsou rádi, že mají dětskou skupinu v místě bydliště, popřípadě mají krátký dojezd do tohoto zařízení. Za nedostatek však považovali rodiče například: provozní dobu, občasná problematická komunikace s vedením zařízení.

Díky této práci jsem měla možnost hlouběji se seznámit s problematikou DS. O toto téma jsem se zajímala nejen proto, že je stále aktuální, ale také proto, že jsem čtyři roky pracovala jako pečující osoba právě v jedné DS. Každodenně jsem se setkávala s problémy, které museli řešit rodiče dětí „z naší DS“ a obávali se ukončení její činnosti. Ukázalo se totiž, že toto zařízení si v tak krátké době dobylo důležité místo v naší společnosti. Je tedy jen dobře, že vláda ČR přehodnotila svůj názor a že dětské skupiny budou existovat i nadále.

Literatura

Dětská skupina: informační příručka pro rodiče. Druhé vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018. ISBN 978-80-7421-141-6.

KROPÁČKOVÁ, J. SPLAVCOVÁ, H. *Dvouleté děti v předškolním zařízení.* Praha: RAABE, 2016. ISBN 978-80-7496-270-7.

Metodika pro poskytovatele dětských skupin k auditu značky kvality. Praha MPSV, 2019. ISBN 978-80-74210-9.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika.* Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávací systémy v zahraničí: encyklopedický přehled školství v 30 zemích Evropy, v Japonsku, Kanadě, USA.* Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-845-2.

PILÍK, Václav a kol.. *Zákon o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.* Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář. ISBN 9788075525109.

PRŮCHA, Jan. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.

SPLAVCOVÁ, Hana a KROPÁČKOVÁ, Jana. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ.* Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.

SVOBODOVÁ, Eva a Miluše VÍTEČKOVÁ. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení.* Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1243-0.

Elektronické zdroje

<https://www.mpsv.cz/detske-skupiny/>

http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/Prirucka-pro-rodice_210x210_update-2018_nahled3_do-tisku.pdf

http://www.dsmpsv.cz/images/galleries/galerie3/FIN_REPORT_Mindbridg e_MPSV_d%c4%9btsk%c3%a9_skupiny_1_7_2019.pdf

<http://evidence.mpsv.cz/eEDS/index.php>

https://karolinum.cz/data/clanek/5024/OS_1_2012_final_Loudova-Sralczynska.pdf

<https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOABRTFVKTR>

<https://mojedetskaskupina.cz/zakon-o-poskytovani-sluzby-pece-o-dite-v-jeslich-na-programu-vlady-20-cervence/>

<https://mojedetskaskupina.cz/novela-zakona-srpen-2021/>

<https://www.csicr.cz/cz/Zakladni-informace/Zalozeni-a-cinnost-Ceske-skolni-inspekce>

http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/02_mpsv_publikace_metodika_pro_poskytovatele_2019.pdf

<https://mojedetskaskupina.cz/podpora-detskyh-skupin-po-roce-2020-hlasovani-snemovny>

<https://mojedetskaskupina.cz/individualni-vzdelavani-ditete-ramci-povinneho-predskolniho-vzdelavani-detske-skupine/>

www.jidelny.cz

Zákony a vyhlášky

Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů

Vyhláška č. 281/2014 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz dětské skupiny do 12 dětí

Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých

Seznam příloh a obrázků

Příloha č. 1 Pozorovací a záznamový arch

<u>Název dětské skupiny:</u>	
<u>Kde se dětská skupina nachází:</u>	
<u>O jakou třídu se jedná:</u> (heterogenní/homogenní)	
<u>Počet dětí ve třídě:</u>	
<u>Počet dětí v celém zařízení:</u> (celkově přihlášených)	
<u>Uspořádání denního programu:</u>	
<u>Aktivita v denním programu:</u>	
<u>Vybavení tříd:</u>	
<u>Zázemí pedagogů:</u>	
<u>Prostorové uspořádání dětské skupiny:</u>	
<u>WC, umývárny:</u>	
<u>Venkovní uspořádání dětské skupiny:</u>	
<u>Zahrada</u> (venkovní vybavení, hračky, prolézačky, pískoviště):	

Příloha č. 2 Dotazník pro rodiče

1. Jaký byl důvod umístění vašeho dítěte do tohoto zařízení?
2. Rozvíjí toto zařízení schopnosti a dovednosti vašeho dítěte, dochází zde k uspokojování jeho potřeb?
3. V čem vidíte největší přínos zvolené DS pro Vaše dítě?
4. Vyhovuje Vám nabízený program daného zařízení, kam Vaše dítě chodí, nebo byste navrhl/a nějaké vylepšení? Jaké?
5. Jste spokojen/a s dětskou skupinou, natolik, že byste její služby využil/a znovu nebo ji doporučil/a svým známým?

Příloha č. 3 Rozhovor s pečujícími osobami

1. S jakou věkovou skupinou se Vám lépe pracuje?
2. Jak byste popsala denní režim ve Vaší dětské skupině?
3. Převažují u Vás více aktivity řízené nebo zde mají děti větší volnost?
4. Na které činnosti se více zaměřujete (výtvarné, hudební, tělesné, dramatické)?
5. Vidíte Vaši práci v tomto zařízení jako přínosnou?
6. Domníváte se, že je toto zařízení v naší společnosti důležité?
7. Pokud by byla možnost dalšího sebevzdělávání, využila byste ji?
8. Měla jste možnost porovnat chod Vaší dětské skupiny se stejným zařízením? –
odpověď ANO/NE (Pokud ano, o jaké zařízení se jednalo).

Obrázky

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

Obrázek č. 9

Obrázek č. 10

Obrázek č. 11

Obrázek č. 12

Obrázek č. 13

Obrázek č. 14

Obrázek č. 15

Obrázek č. 16

Obrázek č. 17

Obrázek č. 18

Obrázek č. 19

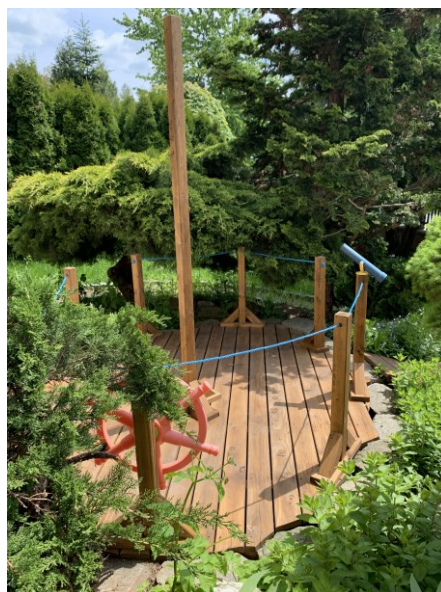

Obrázek č. 20

Obrázek č. 21

Obrázek č. 22

Obrázek č. 23

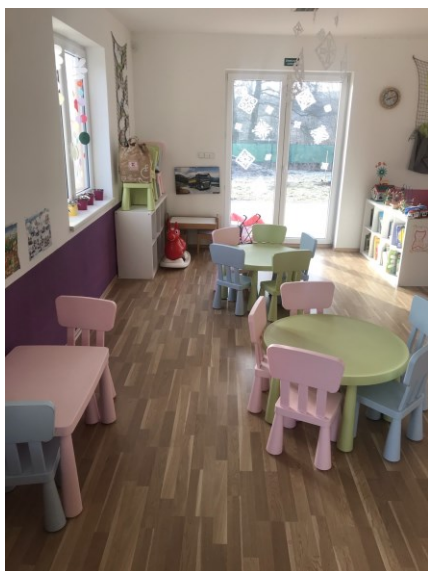
Obrázek č. 24

Obrázek č. 26

Obrázek č. 27

Obrázek č. 28

Obrázek č. 29

Obrázek č. 30 – graf

Obrázek č. 31 – graf